

HANDELSHÖGSKOLAN
Vid Göteborgs Universitet
Företagsekonomiska Institutionen

IAS/IFRS

ur ett användarperspektiv

Magisteruppsats i företagsekonomi
Inriktning: Externredovisning D-nivå
Vårterminen 2003

Handledare: Gunnar Rimmel
Författare: Ulrika Andersson 770123
Frida Bergqvist 750903

Sammanfattning

- Inledning** EU har beslutat att införa en gemensam redovisningsstandard i Europa. De redan existerande internationella redovisningsstandarder, IAS/IFRS valdes och ska vara implementerade i cirka 7000 företag inom EU innan år 2005. Genom att utgå från användarna av redovisningen ställs frågan: Vilken information söker olika intressenter i företagens årsredovisningar? Syftet är att undersöka implementeringen av IAS/IFRS ur ett användarperspektiv. Genom att ställa olika intressenters förberedelse av IAS/IFRS mot den information intressenterna normalt använder kan deras informationsbehov fastställas.
- Metod** Uppsatsen är skriven utifrån en kvalitativ metod, fallstudie, för att skapa en djupare förståelse av problemet och beskriva helheten av det sammanhang problemet inryms i. Att göra en fallstudie valdes eftersom syftet är att skapa en förståelse kring hur intressenterna till information från företag ser på den nära förestående konverteringen till IAS/IFRS. Författarna har använt sig av litteraturstudier för att skaffa sig kunskap om ämnet och intervjuer med sammanlagt fem representanter från tre olika intressentgrupper för att göra en djupare analys av situationen.
- Teori** Teorin ska vara till hjälp vid tolkning av det empiriska materialet och tillhandahålla begrepp för att underlätta beskrivningen av den situation som studeras. Den teoretiska referensram som används består av tre avsnitt. Det första avsnittet beskriver viktiga aspekter av den nya redovisningsstandard, vilka den influeras av och skillnader mot nuvarande standard. I det andra avsnittet presenteras de kvalitativa krav som ställs på företagens redovisning med utgångspunkt från användarnas informationsbehov. Det tredje avsnittet beskriver två teorier: intressentteorin och legitimitetsteorin.
- Empiri** Empirin består av en sammanställning av de fem utförda intervjuer med två analytiker, två revisorer och en aktiesparare. Det finns skillnader i kunskapsnivån om IAS/IFRS bland de tre intressentgrupperna. Mest informerade anser sig revisorerna vara, därefter finansanalytikerna och minst informerade anser sig aktiespararna vara. Alla intressenter dock kommer att påverkas av konverteringen till IAS/IFRS vilket de är medvetna om.
- Analys** Analysen besvarar problemställningen utifrån den teori som valts och det empiriska materialet. Kortfattat kan sägas att omställningen till IAS/IFRS kommer att försvåra för alla intressenter. Revisorerna kommer att få sätta sig in i ny information och det kommer att krävas en ny större kompetens inom revisorskåren. Det samma gäller för analytikerna. För aktiespararna försvåras jämförandet inom företagen, det blir svårare att se hur ett företag går över tid.
- Slutsats** De slutsatser författarna kommit fram till utgår från uppsatsens syfte. Slutsatserna sammanställer de olika intressenternas informationsbehov och ger förslag till hur företagen kan uppfylla dessa behov i sin redovisning.

Förord

Denna uppsats är skriven på uppdrag av företaget Solberg. Vi vill tacka dem för dels förslaget till ämne och problemområde samt tillgången till telefoner. Utöver Solberg är vi tacksamma för den hjälp och handledning Gunnar Rimmel bidragit med.

Tack även till de två grupper som vi har samarbetat med under arbetets gång för givande och vägledande diskussioner. Vi vill även tacka våra intervjupersoner som ställt upp med tid och kunskap.

Göteborg 2003-06-12

.....
Frida Bergqvist

.....
Ulrika Andersson

1 INLEDNING	3
1.1 BAKGRUND.....	3
1.2 PROBLEMDISKUSSION.....	4
1.3 PROBLEMSTÄLLNING.....	6
1.3.1 HUVUDPROBLEM.....	6
1.3.2 DELPROBLEM	6
1.4 SYFTE	6
1.5 AVGRÄNSNINGAR.....	7
1.6 DISPOSITION	7
2 METOD	8
2.1 METODVAL	8
2.1.1 FALLSTUDIER	8
2.1.1.1 Författaren.....	9
2.1.1.2 Teorin.....	9
2.2 URVALSSTRATEGI.....	9
2.2.1 FINANSANALYTIKERNAS	9
2.2.2 REVISORERNA	10
2.2.3 AKTIESPARARNA.....	10
2.3 MATERIALINSAMLING	10
2.3.1 DATAKÄLLOR	10
2.3.1.1 Insamling av primärdata	11
2.3.1.2 Insamling av sekundärdata.....	11
2.4 VALIDITET OCH RELIABILITET	11
2.4.1 UPPSATSENS VALIDITET OCH RELIABILITET.....	12
3 TEORI.....	14
3.1 REGELSÄTTARNA.....	14
3.1.1 IASB.....	14
3.1.2 EFRAG.....	15
3.1.3 LIKHETER US GAAP OCH IAS/IFRS	15
3.1.4 SKILLNADER IAS/IFRS- SVENSK REDOVISNINGSTANDARD	15
3.1.5 ANVÄNDNING AV TEORIERNAS	17
3.2 ANVÄNDARNAS KVALITETSKRAV	17
3.2.1 ANVÄNDARNAS INFORMATIONSBEHOV OCH ANVÄNDNINGSSOMRÅDE.....	17
3.2.2 KVALITETSKRAV	18
3.2.3 ANVÄNDNING AV TEORIN.....	19
3.3 INTRESSENTTEORI OCH LEGITIMITETSTEORI.....	19
3.3.1 INTRESSENTTEORIN	20
3.3.2 LEGITIMITETSTEORI	22
3.3.3 ANVÄNDNING AV TEORIERNAS	23
4 EMPIRI.....	24
4.1 SAMMANSTÄLLNING INTERVJUER.....	24
4.1.1 ANALYTIKER.....	24

Analytiker som intressent	24
Analytiker i allmänhetens intresse	25
4.1.2 REVISORER.....	26
Revisor som intressent	26
Revisor i allmänhetens intresse.....	28
4.1.3 AKTIESPARARE	29
Aktiesparare som intressent /Aktiesparare som informationsmottagare	29
5 ANALYS	31
5.1 VILKEN INFORMATION SÖKER OLIKA INTRESSENER I FÖRETAGENS	
ÅRSREDOVISNINGAR?	31
5.1.1 HUR VÄL FÖRBEREDDA ÄR INTRESSENERNA INFÖR KONVERTERINGEN TILL IAS/IFRS?.....	32
5.1.2 HUR KOMMER DEN NYA SORTENS INFORMATION ATT PÅVERKA DE OLIKA INTRESSENERNA?	32
6 SLUTSATS	34
6.1 INFORMATIONSBEHOV.....	34
6.2 INTRESSENTTRIANGELN	35
6.3 FORTSATT FORSKNING	36
7 KÄLLFÖRTECKNING	37
7.1 LITTERATUR	37
7.2 ARTIKLAR	37
7.3 ELEKTRONISKA KÄLLOR.....	38
7.4 INTERVJUER.....	38
7.5 ÅRSREDOVISNINGAR.....	38
7.6 ÖVRIGA KÄLLOR.....	38

Figurförteckning

Figur 1 <i>Intressenter</i>	5
Figur 2 <i>Externredovisningens användare</i>	18
Figur 3 <i>Två perspektiv på intressentteorin och legitimitetsteorin</i>	20
Figur 4 <i>Beroendeförhållanden mellan företag och intressenter</i>	22
Figur 5 <i>Intressenternas informationsbehov</i>	35

Bilageförteckning

Bilaga 1 <i>Intervjuguide- Finansanalytiker</i>
Bilaga 2 <i>Intervjuguide- Revisorer</i>
Bilaga 3 <i>Intervjuguide- Aktiesparare</i>
Bilaga 4 <i>Sammanställning IAS</i>

1 Inledning

Studien inleds med en beskrivning av det ämne som ska analyseras. Utifrån den rådande situationen förklaras problemet som studien är inriktad på. Problemdiskussionen leder vidare till själva frågeställningen och syftet med studien. Kapitlet fortsätter med de avgränsningar som görs i anslutning till frågeställning och syfte, och avslutas med den fortsatta dispositionen av arbetet.

1.1 Bakgrund

I mars år 2002 tog EU ett beslut om att införa gemensamma redovisningsstandarder i Europa. Detta innebär att cirka 7000 börsnoterade bolag runt om i EU måste innan år 2005 redovisa sina siffror i enlighet med de redan existerande internationella redovisningsstandarderna, International Accounting Standards (IAS)/International Financial Reporting Standards (IFRS).¹ Den främsta anledningen till implementeringen av IAS/IFRS är att uppnå en större öppenhet och att redovisningssystemet mer ska likna den amerikanska redovisningsstandarden, US GAAP.²

Den europeiska kommissionen insåg tidigt vikten av att ha en internationell enighet gällande redovisningsstandarder för att kunna nå en effektiv och integrerad kapitalmarknad. Genom att harmonisera redovisningen ansåg kommissionen att antalet investeringar över de nationella gränserna skulle kunna öka.³ Dessutom skapar en enhetlighet en ökad jämförelse mellan företagen, vilket behövs i en tid av ökat utländskt aktiesparande.⁴ Kommissionen fann att de redan existerande reglerna för IAS/IFRS, utgivna av International Accounting Standards Committee (IASC)⁵ var mest lämpade för harmoniseringen och beslöt därmed att anta dem i förordningen om en harmoniserad redovisning inom EU.⁶

Förordningen är direkt bindande för alla berörda bolag i Sverige, men det finns möjlighet för den nationella lagstiftaren att utvidga tillämpningsområdet. De nya reglerna har dessutom formen av direktiv vilket innebär att de blir relevanta först när de har implementerats i den svenska redovisningslagstiftningen.⁷ För de svenska börsbolagen kommer detta att få betydande effekter. De nya reglerna är mer omfattande än de nuvarande rekommendationerna och kommer dessutom att kräva fler tilläggsupplysningar i årsredovisningarna.

Konverteringen till IAS/IFRS kommer endast att beröra de noterade bolagen som enligt de gamla inhemska reglerna ska följa Redovisningsrådets rekommendationer (RR) och Årsredovisningslagen (ÅRL).

För att ett bolag idag ska få introduceras på Stockholmsbörsen krävs bland annat att det följer de av Redovisningsrådet utgivna rekommendationer.⁸ Ska bolaget däremot introduceras på en amerikansk börs, till exempel Nasdaq, krävs att bolaget redovisar enligt amerikansk standard, US GAAP. De två olika redovisningssystemen skiljer sig

¹ www.iasb.org.uk 020607 Press Release: *IASB chairman welcomes the EU's decision to adopt international accounting standards*. 030402

² www.svd.se 020330 *Många metoder att skönmåla- fullt lagligt*. Cecilia Aronsson 030409

³ www.iasb.org.uk *European Commission*. 020509

⁴ www.svd.se 020330 *Många metoder att skönmåla- fullt lagligt*. Cecilia Aronsson 030409

⁵ *Numeri International Accounting Standards Board, IASB*

⁶ www.iasb.org.uk *European Commission*. 020509

⁷ *Jönsson- Lundmark, B., IAS- regler i koncernredovisning- hur är läget?* Balans nr. 12 2002

⁸ www.stockholmshorsen.se 030411

ganska mycket åt. Det amerikanska redovisningsystemet sätts av the Financial Accounting Standards Board (FASB) och kännetecknas idag främst av dess mycket detaljerade regler. Skillnaderna uppstår i och med att redovisningen från början är anpassade att passa olika mottagare. Det finns tre olika intressentsfärer till bolags redovisningar: den finansiella marknaden, samhället i stort samt skattemyndigheten. I USA är redovisningen främst riktad mot de finansiella marknaderna vilket ger att kontakten mellan investerare och bolag följs av stor anonymitet. Redovisningen blir då den enda informationskällan investerarna har att förlita sig på och blir därmed mycket viktig. I Sverige riktas snarare redovisningen åt ospecificerade användare som till exempel kreditgivare. En annan stor skillnad mellan de två systemen är att i USA är redovisningen frikopplat från beskattning, vilket inte är fallet för den svenska redovisningen. Detta innebär främst att i ett land med kopplad redovisning skapas incitament för bolagen att redovisa så låga vinster som möjligt för att på så sätt minska sina skattekostnader.⁹ Idag framhåller dock de flesta att redovisningens främsta syfte är att ge kapitalmarknaden information.¹⁰

1.2 Problemdiskussion

Studien inriktas på hur implementeringen av IAS/IFRS påverkar företagens intressenter. IAS/IFRS strävar efter att redovisningen ska vara transparent och öppen och skapa en harmoni i redovisningen över nationella gränser.

Revisionsbolaget PriceWaterHouseCoopers har gjort en enkätundersökning runt om i Europa för att se hur företagen ställer sig till konverteringen till IAS/IFRS. Här följer en kort sammanfattning av den undersökningen:

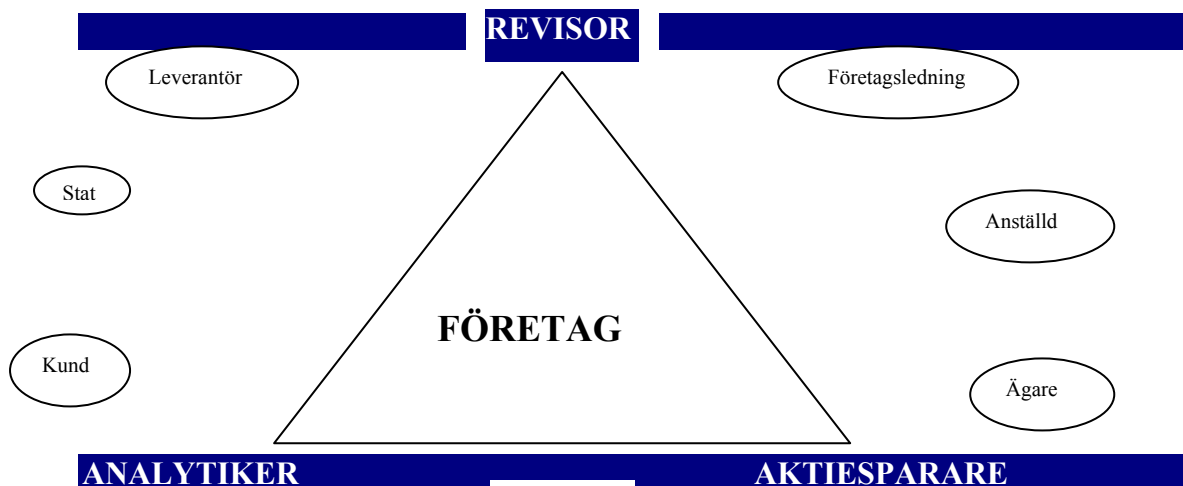
Flertalet av de svarande i undersökningen ansåg att en harmonisering av redovisningsreglerna kommer att vara mycket positivt för deras egna företag samt för Europa som helhet. 70 % av de företag som redan hade implementerat IAS/IFRS sa att det omedelbart hade gynnat deras företag. Dessutom visade undersökningen att 95 % av de tillfrågade företagens VD:s år 2002 faktiskt inte kände till IAS-förordningen och det faktum att den skulle implementeras på deras företag inom tre år. En tredjedel av de tillfrågade svarade att de trodde att implementeringen av IAS/IFRS kommer att få en stor påverkan på aktieägarnas och analytikerns sätt att se på företagets prestationer. 54 % av de företag som ej ännu implementerat IAS/IFRS sa att de tänkte ge ut en sammanfattning av de största skillnaderna mellan IAS/IFRS och deras nuvarande redovisningsstandarder. Som de största skillnaderna mellan dagens redovisningsform och IAS/IFRS ansåg de svarande att det var redovisningen av finansiella instrument. Som nummer två kom uppskjutna skatter, trea bolagsammansättning och fyra anställdas pensioner.¹¹

⁹ Dahlberg, Å., Högberg, H., Lindvall, L. *Sambandet mellan redovisning och beskattning- frikoppla eller inte frikoppla* Magisteruppsats, Göteborgs Universitet; Göteborg 2002,

¹⁰ Artsberg, K., *Globalisering och internationell redovisningsharmonisering, Striden om makten över redovisningen* Balans nr. 4 2002

¹¹ PriceWaterHouseCoopers 2005- Ready or not 2002 PWC

Årsredovisningars huvudsakliga användare är revisorerna som granskar, analytikerna som analyserar samt aktiespararna som använder informationen som vägvisare för sina placeringar. Figuren nedan visar olika intressenter till ett företag, intressenternas informationsbehov från företagen kommer att närmre beskrivas under rubrik 3.2.1. Främst visar figuren hur revisorer, analytiker och aktiesparare runt ett företag samverkar.

Figur 1: *Intressenter*

Källa: Egen

Revisorerna godkänner redovisningen ett företag lämnar. Företaget i sin tur spelar en viktig roll i hur informationen presenteras. Sedan tar analytiker över och tolkar och analyserar informationen innan den, ofta via media når slutkonsumenterna, aktiespararna. En aktieägare är oftast inte lika insatt i redovisningens språk som de andra aktörerna är och informationen ska gå igenom flera steg innan den når dem. På vägen kan informationen både bli friserad och förvrängd, innan den når investeraren.¹²

Revisorerna har till uppgift att granska och godkänna företagets information. Redovisningen ska i första hand ge en rättvisande bild av företaget och dess situation. Revisorn agerar som en kontrollfunktion för redovisningen. En del av kontrollen som revisorn utför är granskning av företagets förvaltning på uppdrag av bolagsstämman.¹³

Vid läsning av en årsredovisning är dess imponerande förstasidor det första man möts av där allt positivt resultat presenteras. Nyckeltal positiva för företaget, där jämförelsestörande poster har raderats, ebitda¹⁴, rörelseresultat före av- och nedskrivningar med mera, ställs upp först. Detta är svårtolkat och ger ibland missvisande siffror där det krävs att det finstilla läses för att få den korrekta bilden av företaget. Vilket antagligen inte aktiespararna gör.¹⁵

Analytikerna är instansen som för ut informationen till aktiespararna, främst via media. Men även analytikernas opartiskhet kan diskuteras. De är ofta uppknutna till mäklarfirmor vilka har ett övergripande intresse att sälja aktier. Därför kan det finnas skäl att tvivla på att analytikens rekommendationer alltid bygger på neutrala grunder.¹⁶

¹² www.svd.se 020330 *Många metoder att skönmåla- fullt lagligt*. Cecilia Aronsson 030409

¹³ Smith, D., Redovisningens språk, Studentlitteratur; Lund, 2000 s. 19

¹⁴ resultat före avskrivningar av goodwill och anläggningstillgångar

¹⁵ www.svd.se 020330 *Många metoder att skönmåla- fullt lagligt*. Cecilia Aronsson 030409

¹⁶ www.svd.se 020330 *Många metoder att skönmåla- fullt lagligt*. Cecilia Aronsson 030409

Analytiker använder redovisningen för att göra prognoser över företagets framtida värdeutveckling. Prognoserna används som beslutsunderlag för analytikernas uppdragsgivare vid investeringar i olika företag. De aktörer som analytiker representerar är oftast personer, organisationer eller stiftelser med större kapital att placera, till exempel pensionsfonder. Aktiespararna representeras av mindre aktörer som väljer att spara i aktier. De representerar "den stora massan", allmänheten, och har ofta varken tid, kunskap eller medel att ta till sig de olika företagens årsredovisningar (vilka är den informationskälla de har att tillgå). Aktiespararna är hänvisade till vad media uttalar om företagen. Veckomagasinet som Veckans Affärer anlitar analytiker som ger placeringstips och ger olika typer av analyser av företag.¹⁷

Utifrån figuren är relationen mellan företagets redovisning och intressenter sådan att revisorn har insikt i vad företaget gör och hur dess ekonomiska ställning är. Revisorerna är även väl insatta i hur redovisningen fungerar. Den information revisorerna får om företagen får de inte dela med sig på grund av tystnadsplikt. Däremot ska deras granskning ge en garant för att innehållet i årsredovisningen ger en rättvisande bild av företaget. Analytikerna arbetar med att utifrån redovisningen göra prognoser över framtida värdeskapande i företaget. De har därmed erfarenhet av att läsa redovisningar och vet vad de ska titta på för att göra relevanta analyser. Aktiesparare saknar ofta erfarenhet eller kunskap om hur en redovisning ska läsas och förstå vad som är viktigt för att kunna fatta investeringsbeslut. För företagen innebär konverteringen till IAS/IFRS att deras resultat kommer att förändras. Denna förändring måste företagen kommunicera till intressenterna på lämpligt sätt för att intressenterna inte ska vända sitt intresse åt annat håll.¹⁸

1.3 Problemställning

Utifrån ovanstående problemdiskussion har dels en övergripande problemställning formulerats och dels två mer specifika problem preciserats.

1.3.1 Huvudproblem

Vilken information söker olika intressenter i företagets årsredovisningar?

1.3.2 Delproblem

- Hur väl förberedda är intressenterna inför konverteringen till IAS/IFRS?
- Hur kommer den nya sortens information att påverka de olika intressenterna?

1.4 Syfte

Syftet är att undersöka implementeringen av IAS/IFRS ur ett användarperspektiv.

¹⁷ Ibid.
¹⁸ Ibid.

1.5 Avgränsningar

Uppsatsen har avgränsats genom att den främst behandlar de tre intressegrupperna revisorer, analytiker samt aktiesparare. Vidare belyses problemet utifrån intressenterna, det vill säga ur ett användarperspektiv.

För att skapa uppsatsens urvalsstrategi när det gäller intervjuer användes fyra olika företag i två branscher. Hur företagen valt att genomföra konverteringen eller inte berörs inte i denna uppsats. Författarna har alltså gjort valet att inte bedöma huruvida information företagen lämnar verkligen är tillförlitlig, utan koncentrerar sig endast på hur informationen kommuniceras eller bör kommuniceras.

Uppsatsen behandlar IAS/IFRS, inte de uttalanden som Standing Interpretations Committee, (SIC) ger ut i anslutning till dem. Vidare analyseras inte IAS/IFRS eller regelsättarna till desamma, de ifrågasätts inte i detta arbete.

1.6 Disposition

Kapitel 1 inleds med att ge läsaren inblick i den rådande diskussionen kring IAS/IFRS samt en beskrivning av det valda ämnets problemdiskussion. Därefter följer problemställning och syfte med uppsatsen.

Kapitel 2 beskriver uppsatsens metodval utifrån olika aspekter. Inledningsvis beskrivs undersökningens angreppssätt vilken följs av vald urvalsstrategi. Därefter följer en beskrivning av hur materialinsamlingen har gått till och kapitel avslutas med en diskussion kring uppsatsens kvalitet utifrån begreppen validitet och reliabilitet.

Kapitel 3 behandlar uppsatsens teoretiska referensram för att skapa en teoretisk grund för läsaren att stå på för den fortsatta läsningen. Kapitlet inleds med en beskrivning av regelsättarna inom olika redovisningsstandarder samt en beskrivning av skillnaderna mellan IAS/IFRS och svensk redovisningsstandard. De två teorierna som behandlas däri är dels en beskrivning av användarnas krav på kvalitet på redovisningen samt av en beskrivning av intressent- och legitimitetsteorin.

Kapitel 4 avhandlar uppsatsens empiri vilken består av sammanställningar av de genomförda intervjuerna.

Kapitel 5 presenterar en analys av resultaten som framkom genom studien.

Kapitel 6 redogör för de slutsatser författarna har kommit fram till utifrån de teoretiska och empiriska studierna. Dessutom presenteras förslag på fortsatt forskning inom ämnet.

2 Metod

Kapitlet inleds med att beskriva det metodval som använts. Därefter redogörs för urvalsstrategi samt hur underlaget har insamlats. För att utvärdera uppsatsens kvalitet avslutas kapitlet med diskussioner kring validitet och reliabilitet.

2.1 Metodval

Inom samhällsforskning är den kvalitativa metoden den mest användbara. Med en kvalitativ metod är syftet inte att prova om informationen är generellt giltig utan det centrala blir att på olika sätt samla in information.¹⁹ En kvantitativ metod går ut på att mäta och leder snarare till att skapa en fragmenterad bild av verkligheten, vilket inte är syftet med detta arbete.²⁰ För att få en djupare förståelse av problemet och beskriva helheten av det sammanhang problemet inryms används en kvalitativ metod. Det gör även att tillförlitligheten på informationskällorna blir betydelsefulla.²¹

2.1.1 Fallstudier

Då studien betraktas som ett fall har en kvalitativt inriktad fallstudie valts. Metoden är lämpad för att hantera kritiska problem av praktisk natur och för att utöka kunskapsbasen inom området. Deskriptiv forskning strävar efter beskrivning och förklaring vilket används när det som undersöks är komplext och beror på flera variabler där alla inte är identifierade. Fallstudier är deskriptiva och heuristiska vilket innebär att de ger insikter om den företeelse som studeras. Kvalitativ forskning är även induktiv det vill säga fokuserar på process, förståelse och tolkning.²² En ren fallstudie innebär dock att intresset är inriktat mot detaljerade och djupgående beskrivningar och analyser av enskilda fall.²³

Nackdelen med fallstudier är att de är väldigt beroende av forskaren som begränsar studien med sin brist på förståelse av ämnet och oförmåga att analysera informationen. Fallstudier kan även vara överförenklade eller överdrivna vilket leder till att läsaren misstolkar studien. Fördelen med fallstudier är att de är förankrade i verkliga situationer och resulterar i en redogörelse av företeelsen som är innehållsrik och holistisk. Metoden vidgar forskarens och läsarens kunskaper och utvecklar kunskapsbasen inom området.²⁴

Författarna har använt sig av litteraturstudier för att skaffa sig kunskap om ämnet och därefter arbetat för att skapa en förståelse i form av analys utefter både empiriskt liksom teoretiskt material. Uppsatsen kan då sägas vara en fallstudie eftersom syftet är att skapa en förståelse kring hur intressenterna till information från företag ser på den nära förestående konverteringen till IAS/IFRS.

¹⁹ Merriam, S., *Fallstudien som forskningsmetod*, Studentlitteratur; Lund, 1998, s.36 ff

²⁰ Patel, R. et al, *Forskningsmetodikens grunder*, Studentlitteratur; Lund 1994 s.99

²¹ Merriam, 1998. s.40 ff

²² Ibid.

²³ Lekvall, P., Wahlbin, C., *Information för marknadsföringsbeslut*, IHM Publishing; Göteborg, 2001 s.215

²⁴ Merriam, 1998, s.42 ff

2.1.1.1 Författaren

Inom fallstudiemetoden är författaren central. Författarens bakgrund påverkar resultatet. Ett exempel är de antropologiska undersökningar som gjordes av urinvånare under koloniseringen. Idag är de oanvändbara men de värderingar som då rådde går däremot att urskilja. Det är alltid svårt att känna till ens egna värderingar, men det är viktigt att vara medveten om att de styr resultatet av studien. Inom kvalitativ forskning är det i stort sett omöjligt att inte vara subjektiv. De frågor som ställs och tolkning av information styrs av forskarens bakgrund och kunskap. Därför är det viktigt att bestämma vilken frågeställning, vilka teorier och perspektiv som används för att läsaren lättare ska kunna göra en bedömning av studien och dess användbarhet. Inom fallstudiemetoden ställs krav på forskaren att klara av mångtydighet av materialet och att vara uppmärksam för olika typer av information. Det antagligen svåraste kravet är att vara duktig på att kommunicera så att en trygg miljö skapas och den intervjuade lämnar så redogörande svar som möjligt.²⁵ För att möjliggöra det genomfördes intervjuerna efter att först ha skickat ut intervjuguider till respondenterna. Detta för att just skapa en känsla av trygghet för respondenterna och på så vis skapa en positiv kommunikation under själva intervjuerna.

2.1.1.2 Teorin

Teorin i en fallstudie ska skapa en mening för den information som samlas in, inte att teorin ska bekräftas. Teorin ska vara till hjälp vid tolkning av dokumenten. Den ska tillhandahålla begrepp för att underlätta beskrivningen av den situation som studeras. Teorier har begränsningar då de leder till fokusering på vissa aspekter av observationerna på bekostnad av andra.²⁶ På grund av detta har författarna valt att använda de aspekter av de teorier som är relevant för uppsatsens frågeställning.

2.2 Urvalsstrategi

En urvalsstrategi att använda sig av vid kvalitativ forskning är målinriktat urval.²⁷ Två branscher valdes ut där det fanns företag som redan har implementerat IAS/IFRS och företag som inte har gjort det. De två branscherna är skogs- och telekombranschen. Branscherna är dessutom intressanta eftersom de båda kommer att beröras till stor del av konverteringen. Skogsbranschen på grund av bland annat IAS 41, där skogstillgångar ska marknadsvärderas, och telekombranschen som påverkas mycket av IAS 39, finansiella instrument. Två företag i varje bransch valdes ut som på grund av sin storlek och verksamhet är allmänt kända. Undersökningens ansats var att intervjua två personer ur varje intressentgrupp. Nedan följer en beskrivning av hur urvalet genomfördes rent praktiskt.

2.2.1 Finansanalytikerna

För att etablera kontakt med finansanalytiker med kännedom om branscherna utgick författarna från respektive företags hemsida. På sidan Investor Relations fanns hos alla företag information om de finansanalytiker som följer respektive företag. Ett standardiserat e-brev skickades till var och en av de *svenska* analytikerna i den mån e-postadress var tillhandahållet. I e-brevet beskrevs vilka författarna är, syftet med uppsatsen samt en förfrågan om de kunde tänka sig en intervju. Av 10 stycken

²⁵ Merriam, 1998, s.50-55

²⁶ Ibid. s.66-79

²⁷ Ibid. s.65

svarade fem, varav tre var intresserade av att ställa upp. De två personer som först svarade valdes ut till respondenter och därefter skickades intervjuguiden till dem.

2.2.2 Revisorerna

För att nå revisorerna e-postades de stora revisionsbolagen i Göteborg²⁸ med en förfrågan om att få intervjua någon om implementeringen av IAS/IFRS. Av fyra utskick svarade tre. De erhållna namnen var dock svåra att nå och urvalssättet gav slutligen endast en respondent. Dessutom kontaktades en revisorskontakt på Handelshögskolan i Göteborg som rekommenderade en av respondenterna, vilket gav den andra intervjupersonen. Även dessa respondenter fick intervjuguiden e-postade innan intervjun.

2.2.3 Aktiespararna

Aktiespararna nåddes genom att först kontakta den person som stod som informationsansvarig på Svenska Aktiespararföreningens hemsida och vars namn och telefonnummer fanns utmärkt. Kontakterna gav dock inte något. Ett försök gjordes att etablera kontakt med någon i *Unga Aktiesparare*²⁹, men även där blev utgången negativt. Sista försöket gjordes genom att via telefon söka kontakt med Göteborgs lokala medlemmar ur Svenska Aktiespararföreningen. Där lyckades kontakt etableras med två intervju personer, vilka fick intervjuguiderna e-postade till sig i förväg. På grund av tidsbrist önskade den ena respondenten att svara via e-post, men gjorde inte så trots påminnelse. Därför representeras aktiespararna endast av en person.

2.3 Materialinsamling

Dokumentet, eller de skriftliga källorna, utgör en informationskälla som är i stort sett oändlig. Det finns många och olika dokument som ger information utifrån olika aspekter. Problemet är inte att finna dokument utan att använda dem. Värdet av informationskällan, om den är relevant för frågeställningen och om den finns att tillgå, är frågor som måste bedömas. Är forskaren osäker på värdet kan hon välja att använda flera källor för att komma fram till insikt och kunskap. Ett viktigt problem är att bedöma sanningshalten i ett material. All samhällsinformation innehåller skevheter, även om den ämnar vara objektiv, och dessa kan vara okända för forskaren. Därför ska materialet kritiskt granskas vad gäller ursprung, tillkomst, upphovsman och i vilket sammanhang det tillhör. Dokument bör användas när de kommer att ge bättre eller mer information och till en lägre kostnad än om man själv skulle ha tagit fram uppgifterna. Men det viktigaste med dokumenten är att de av alla slag kan hjälpa forskaren att upptäcka innebörder, utveckla förståelse och förmedla insikter som är relevanta för studien.³⁰

2.3.1 Datakällor

Två typer av datakällor finns. Primärdata är den sortens material som samlas in för det aktuella undersökningsområdet. I denna uppsats fall består primärdatan av intervjuer. Sekundärdatan är den form av data som redan existerar och innebär data som redan insamlats av andra forskare eller institutioner.³¹

²⁸ Följande revisionsbolag kontaktades: Deloitte & Touche, Ernst and Young, KPMG och Öhrlings PriceWaterHouseCoopers

²⁹ Unga Aktiesparare innebär som namnet påpekar yngre medlemmar i Svenska Aktiespararföreningen

³⁰ Merriam, 1998, s.117-129

³¹ Bell, J., *Introduktion till forskningsmetodik*, Studentlitteratur; Lund, 1993, s.67

2.3.1.1 Insamling av primärdata

På grund av att IAS/IFRS ej ännu har implementerats och då undersökningen utgår från vad intressenterna tror att utfallet kommer att bli, går det inte att grunda uppsatsen på enbart skriven fakta. Därför valdes att även genomföra intervjuer. En intervjuguide³² med delvis strukturerade frågor skapades för var och en av intressentgrupperna. Vid en kvalitativ metod är en låg grad av standardisering på frågorna att föredra. En låg grad innebär att öppna frågor används och respondenten ges möjlighet att svara relativt fritt.³³ Frågorna byggde främst på artiklar inom ämnet och därmed på egen tidigare förståelse. Att föredra hade varit att genomföra personliga intervjuer med alla respondenter då det är lättare att kommunicera på det sättet. Tyvärr fanns ej den möjligheten då finansanalytikerna alla befinner sig i Stockholm och tid saknades för att besöka dem. Med dessa genomfördes dock telefonintervjuer. Efter att ha sänt intervjuguiden i förväg ringdes respondenterna på avtalad tid och intervjuades med hjälp av högtalartelefon, bandspelare samt anteckningar som stöd. Intervjuerna med revisorerna samt med en av aktiespararna genomfördes med bandspelare samt anteckningar.

2.3.1.2 Insamling av sekundärdata

För att skapa förståelse för uppsatsens ämne lästes främst artiklar där IAS/IFRS behandlas, men även böcker där information fanns att hämta. Då information om IAS/IFRS är mycket knapphändig och svåråtkomlig i litteraturform användes mycket av informationen på IASB:s hemsida samt på de olika revisionsbolagens hemsidor. På de sistnämnda fanns mycket god och relevant information. I databaserna AffärsData och tidningen Balans söktes artiklar främst på sökbegreppen *IAS*, *Telia*, *intressenter*, *Stora Enso*, *Tele2* samt *SCA*.

2.4 Validitet och reliabilitet

Inom kvantitativ- och kvalitativ forskning talas det om att forskningen ska vara reliabel och ha validitet. Med detta menas med vilken noggrannhet materialet har samlats in, tolkats och analyserats. Helst ska resultatet provas några gånger för att få trovärdighet. Reliabiliteten bestäms av hur noggrann bearbetningen av informationen är och hur den söks. Validiteten är beroende av vad som eftersöks och om det är utskrivet i problemställningen.³⁴

Inom den kvalitativa metodiken finns, precis som inom den kvantitativa, kravet på att det ska gå att lita på forskningsresultatet. Det ska gå att vara övertygad om att den undersökning som läses rymmer giltiga och tillförlitliga resultat. Problemet för den kvalitativa metoden är att det är svårt att garantera ett sanningsenligt resultat.³⁵

Metodforskaren Merriam påstår att vid fallstudier blir begreppen inre och yttre validitet mer relevant än att bara tala om validitet och reliabilitet.

- Den *inre validiteten* innebär termen sanningsvärde eller hur väl studien representerar verkligheten. Det är viktigt att förstå att informationen inte talar för sig själv utan att den alltid är tolkad. Vid observation eller mätning av en

³² Se Bilaga 1 *Intervjuguide- Finansanalytikerna*, Bilaga 2 *Intervjuguide- Revisorerna*, Bilaga 3 *Intervjuguide- Aktiespararna*

³³ Patel, R et al. 1994, s.62

³⁴ Holme, I-M., Solvang, B-K., *Forskningsmetodik- Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Studentlitteratur; Lund, 1997 s.163

³⁵ Merriam 1998, s.175

företeelse är det viktigt att förstå att man kan förändra den. Slutligen är det viktigt att tänka på att siffror, ekvationer och ord bara är symboler som representerar verkligheten och inte är verkligheten i sig.

- Den *yttre validiteten* innebär i vilken utsträckning studien är tillämpbar i andra sammanhang det vill säga hur generaliserbart resultatet är. Det viktigaste är dock att arbeta för en hög inre validitet då det är ointressant att generalisera ett resultat som bygger på meningslös information. Det blir emellertid problematiskt att sträva efter generaliserbarhet när studien syftar till att studera en specifik företeelse. Därför är det lättare att låta läsaren/användaren själv bestämma huruvida resultatet är generaliserbart eller inte.
- *Reliabilitet* handlar om i vilken utsträckning resultatet kan upprepas. Begreppet konsistens eller överrensstämmelse skulle mer passa för att beskriva reliabilitet inom kvalitativ metod. Inom samhällsforskning är det svårt att upprepa undersökningen och få ungefär samma svar då människor inte är statistiska utan föränderliga. Därför är det viktigare att sträva efter hög inre validitet eftersom det är omöjligt att ha inre validitet utan reliabilitet. Det som eftersträvas är att resultatet har mening och konsistens.³⁶

2.4.1 Uppsatsens validitet och reliabilitet

Det är svårt att uttala sig om huruvida uppsatsen uppnår en hög inre validitet eller ej. Val av respondenter, företag och även rätt ställd frågeställning är saker som påverkar den inre validiteten. För att höja den valdes att intervjua två respondenter ur varje intressentgrupp. Tyvärr valde en av respondenterna att inte svara, vilket möjligtvis kan påverka den inre validiteten negativt. Även det faktum att en delvis strukturerad intervjuguide valdes och därmed en friare intervjuform borde ge en höjd inre validitet. Dock finns problemet att frågorna i stort utgick från författarnas egna förståelse, en större risk för tolkning av resultatet kan då föreligga. Men genom att vara medvetna om tolkningsproblemen och genom att ställa interna krav på subjektivitet borde risken minska en aning. Genom att vara två författare ökas den inre validiteten då intervjuerna tolkas av två personer och intervjuerna har diskuterats efteråt för att uppnå samstämmighet i transkriberingen.

Generaliserbarheten borde vara ganska hög då respondenterna har fått prata ganska fritt och därmed inte varit styrda in på till exempel ett företag eller ett specifikt ämne. Något som sänker den yttre validiteten är det faktum att studien inte omfattar många representanter, utan bara ett fåtal. Några generella slutsatser för undersökningen som helhet kommer inte att dras, dock kommer rådande åsikter bland intressenterna om IAS/IFRS att kunna skönjas.

Reliabiliteten är mycket svår att uttala sig om. Men författarnas tro är att om undersökningen skulle upprepas i liknande form skulle ungefär samma resultat uppnås. Vad som kan skilja är det faktum är att människor har olika åsikter och det är ju dessa åsikter uppsatsen syftar till att utreda.

³⁶ Merriam, 1998, s.174-194

Uppsatsen är skriven utifrån en kvalitativ metod för att skapa en djupare förståelse av problemet och beskriva helheten av det sammanhang problemet inryms i. Vidare betraktas undersökningen som ett fall där författarna önskar utöka kunskapsbasen inom området. Två branscher utgicks ifrån då urvalet för respondenter skulle göras, skogs- samt telekombranschen. Respondenter från varje intressentgrupp intervjuades, två finansanalytiker, två revisorer samt en aktiesparare. Materialet som använts för studien är dels i form av primärdata (intervjuer) samt sekundärdata (artiklar, litteratur och olika hemsidor). Validitetshöjande anses det faktum att två respondenter intervjuades ur varje intressentgrupp. Sänkande kan vara att författarnas egna förståelse till viss del låg till grund för intervjufrågorna, men så länge man är medveten om det problemet så minskar risken. Vidare anses generaliserbarheten vara hög då respondenterna har fått tala ganska fritt. Slutligen diskuterades reliabiliteten, vilken är svår att uttala sig om, men tron är att resultatet skulle bli detsamma om en liknande undersökning skulle genomföras idag.

3 Teori

Kapitlet är indelat i tre avsnitt. Det första avsnittet beskriver viktiga aspekter av den nya redovisningsstandarden, vilka den influeras av och skillnader mot nuvarande standard. I det andra avsnittet presenteras de kvalitativa krav som ställs på företagens redovisning med utgångspunkt från användarnas informationsbehov. I det tredje avsnittet beskrivs två teorier: intressentteorin och legitimitetsteorin. Avslutningsvis diskuteras hur de olika avsnitten kommer att användas för analys utifrån problemställning och metod.

3.1 Regelsättarna

Den nya teknologin idag har förändrat den ekonomiska rapporteringen genom att avstånden har minskat och information kan göras tillgänglig till miljontals människor samtidigt, genom att bara trycka på en knapp. Investerare är därmed inte hållna till en marknad, utan kan utan problem röra sig fritt på hela den globala kapitalmarknaden. Men det är inte bara investerare som är i behov av information från företagen. Även andra intressenter såsom anställda, leverantörer, kunder, kreditgivare kräver också information. Alla dessa intressenter, eller informationsanvändare, behöver dessutom en möjlighet att kunna jämföra företagets siffror med andra företag, även med företag utanför det egna landets gränser. Det är inte bara i Europa implementering av IAS/IFRS sker. Även i Australien, Ryssland, flera länder i Mellanöstern samt Afrika är arbetet mot IAS/IFRS i full gång. I bland annat USA, Sydafrika, Singapore och Malaysia följer lokala standarder som är i konvergens med internationell standard.³⁷

3.1.1 IASB

IASB är en kopia av amerikanska FASB och har sitt säte i London. IASB är en privatfinansierad kommitté bestående av 14 medlemmar från nio olika länder. Deras huvudsakliga syfte är att skapa redovisningsregler och de samarbetar med olika redovisningskommittéer runt om i världen för att skapa en enhetlighet i redovisningsreglerna i världen. IASB har vidare en särskild kommitté, International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC) som behandlar tillämpningsfrågor och som ger uttalanden om tolkning.³⁸ Detta innebär att företag som väljer att redovisa enligt IAS/IFRS även måste tillämpa tolkningsanvisningarna från IFRIC.³⁹

FAR deltar aktivt i arbetet med att påverka den fortsatta utvecklingen av EU-direktiverna. En europeisk enhetlig standard för revision har utvecklats, International Standards on Auditing (ISA). ISA har utvecklats av på uppdrag av International Federation of Accountants (IFAC). FARs styrelse har beslutat att översätta IFACs revisionsrekommendationer till svenska. Arbetet har nu slutförts, och Revisionsstandard i Sverige har fastställts att tillämpas fr.o.m. räkenskapsåret 2004 då den ersätter FARs grundläggande revisionsrekommendation Revisionsprocessen.⁴⁰

³⁷ PriceWaterHouseCoopers, *Making the change 2002*, PWC s.3

³⁸ www.iasb.org.uk, *About us* 030416

³⁹ Axelman, L., Phillips, D., Wahlquist, O. *IAS/IFRS 2005 En jämförelse mellan IAS och Redovisningsrådets rekommendationer*, Printgraf; Stockholm 2003

⁴⁰ www.far.se, *God revisionssed* 030510

3.1.2 EFRAG

År 2001 etablerades gruppen the European Financial Reporting Group (EFRAG) som har till uppgift att underlätta implementeringen av IAS/IFRS för såväl bolagssidan som användarsidan. De ska även se till att reglerna följer EU:s lagrum, ge tolkningsförslag samt ge guidning vid implementeringen.⁴¹ Det finns även en politisk instans, the Accounting Regulatory Committee (ARC) som tillsammans med den europeiska kommissionen har det slutgiltiga ansvaret för tillämpningen av IAS/IFRS.⁴²

3.1.3 Likheter US GAAP och IAS/IFRS

US GAAP och IAS/IFRS har samma ramverk och samma primära mål, att ge korrekt och värdefull information till investerare, som sedermera ska kunna förutse företagets framtida kassaflöden. Båda systemen har samma definitioner på tillgång samt skuld. IASB och FASB har samarbetat tidigare, vilket märks i standarderna då dessa är relativt likvärdiga. Skillnaderna består främst i att US GAAP kräver mer detaljerade uppgifter samt att terminologin är en aning olika.⁴³

Ämnet redovisning har länge varit ett prioriterat ämne i USA. De amerikanska redovisningsreglerna är de enda redovisningsregler som accepteras på alla internationella kapitalmarknader, både inom såsom utanför USA. Trots att IAS/IFRS är, som nämnts tidigare, lika de amerikanska reglerna så finns vissa skillnader och många ställer sig nu frågande till hurvida de amerikanska börserna kommer att acceptera IAS/IFRS om redovisning. Å andra sidan finns det de som hävdar att de amerikanska redovisningsreglerna har haft en för stor påverkan på IAS/IFRS. I och med den stora påverkan så är IAS/IFRS, liksom US GAAP, komplexa och svåra att tillämpa. Då de är detaljrika ställer de inte krav på redovisningsprofessionen för utvecklande och ger heller inte utrymme för tillämparna att tänka själva och ta egna initiativ.⁴⁴

3.1.4 Skillnader IAS/IFRS- Svensk redovisningsstandard

IAS/IFRS kräver att den redovisningsinformation som lämnas av företag ska vara förståelig, relevant, trovärdig samt jämförande. Dessa nyckelord stämmer väl överens med god redovisningssed i Sverige, vilken utgörs av rekommendationer och uttalanden av Redovisningsrådet, Bokföringsnämnden och FAR.

Rekommendationerna utgår från Årsredovisningslagen vilket innebär att då en företagsledare inte är tillåtet enligt svensk redovisningsstandard är det på grund av den svenska lagstiftningen.

Nedan följer en sammanfattning⁴⁵ av de skillnader som idag finns mellan svenska redovisningsregler och IAS/IFRS.

Av de 41 olika IAS-reglerna skiljer sig 25 stycken mer eller mindre åt från Redovisningsrådets 30 rekommendationer. De mest markanta skillnaderna består av

⁴¹ www.iasb.org.uk EFRAG:organisation, mandate and membership 020509

⁴² Jönsson-Lundmark, B., *IAS-regler i koncernredovisning- hur är läget?* Balans nr. 12 2002

⁴³ Nobes, C. *Comparative International Accounting*, Prentice Hall; Pearson Education, 2000. kapitel 7

⁴⁴ Artsberg, K., *Globalisering och internationell redovisningsharmonisering Striden om makten över redovisningen* Balans nr. 4 2002

⁴⁵ Se Bilaga 4 *Sammanställning IAS* för ytterligare information

mängden av information som krävs. IAS/IFRS kräver mer omfattande information i notapparaten och ofta mer uppdelad information i årsredovisningen än vad svenska redovisningsregler kräver. Bland annat kräver IAS 12, *Income Taxes*, en mer uppdelad information i noterna angående obeskattade reserver än vad RR 12, *Inkomstskatter*, gör. Ytterligare en väsentlig skillnad är att IAS-reglerna tillåter att varulager redovisas enligt LIFO-metoden (Last In First Out), vilket inte är tillåtet enligt svensk redovisningsstandard i nuläget. Vad gäller kassaflödesredovisning så tillåts idag två metoder enligt RR 7, *Kassaflöden*, den direkta och den indirekta metoden. IAS 7, *Cash flow Statements*, förespråkar dock endast den indirekta metoden då den anses underlätta för bedömning för framtida kassaflöden. Vidare uppstår en del skillnader i och med utseendet på det svenska. Bland annat uppstår en skillnad i RR 10 och IAS 11 apropå redovisning av entreprenader och liknande uppdrag. Även intäktsredovisningens rekommendationer har påverkats av svensk beskattningslagstiftning.

Vad gäller värderingar av tillgångar så finns det en del väsentliga skillnader. Både materiella och immateriella tillgångar kan enligt IAS 16, *Property, Plant och Equipment* samt IAS 38, *Intangible Assets*, i vissa fall värderas och redovisas till verkligt värde. Detta går ej enligt Redovisningsrådets rekommendationer och därmed enligt ÅRL. Detsamma gäller redovisning av förvaltningsfastigheter, IAS 40, *Investment Property*, som tillåter en redovisning av förvaltningsfastigheter till verkligt värde. Det gör inte motsvarande rekommendation RR 24, *Förvaltningsfastigheter*. I svensk redovisning ska helst inte immateriella tillgångar skrivas av på mer än fem år. Har de en längre avskrivningstid ska detta motiveras. IAS 38 tillåter dock en längre avskrivningstid.

Vid redovisning av negativ goodwill uppstår en stor skillnad. Enligt IAS 22, *Business Combinations*, så ska negativ goodwill redovisas som en avdragspost på balansräkningens tillgångssida. Enligt den svenska motsvarigheten, RR 1:00, *Koncernredovisning*, så ska negativ goodwill redovisas som en avsättning på skuldsidan. Vid beräkning av resultat per aktie uppstår en skillnad då IAS/IFRS ej tillåter en nuvärdesberäkning av en teckningslikvid om denne är lägre än aktiernas verkliga värde. Vilket RR 18, *Resultat per aktie* kräver.

Följande IAS/IFRS saknar dessutom helt motsvarighet av svenska rekommendationer: IAS 15 (Information Reflecting the Effects of Changing Prices), 29 (Financial Reporting in Hyperinflationary Economics), 30 (Disclosures in the Financial Statements of Banks and Similar institutions), 39 (Financial Instruments: Recognition and Measurement) samt 41 (Agriculture). Dock, när det gäller IAS 30 så regleras detta i Sverige av *Lagen om årsredovisningar i kreditinstitut och värdepappersföretag* samt av allmänna råd och föreskrifter från Finansinspektionen. I IAS 39 tillåts marknadsvärdering av finansiella instrument. Enligt ÅRL är detta inte möjligt, då finansiella tillgångar alltid ska tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde. Det är ett övergripande problem och fullständig tillämpningen av IAS/IFRS i svensk redovisning är därmed inte möjlig förrän detta har ändrats i Årsredovisningslagen.⁴⁶

⁴⁶ Axelman, L., Phillips, D., Wahlqvist, O., 2003

3.1.5 Användning av teorierna

Den nya redovisningsstandarden är mer internationell än den nuvarande svenska standarden och influeras av en redovisningskultur som skiljer sig från den svenska. Detta medför att skillnader av hur företagen värderas uppstår. De största skillnaderna mellan redovisningsstandarderna och till viss del den problematik som följer har diskuterats i detta avsnitt. I det fortsatta arbetet är det främst hur skillnaderna uppfattas av intressenterna och hur de vill bli informerade om dem som diskuterats.

3.2 Användarnas kvalitetskrav

Den externa redovisningens syfte är att förmedla information om företagets ekonomi och ekonomiska ställning till olika användare, främst externa användare. Ägarna har en särställning bland användarna eftersom deras ersättning inte är kontraktbundet utan den är residual, det vill säga det som blir över när de övriga intressenterna fått sitt. Övriga användare som har direkt intresse av företaget är långgivare, leverantörer, kunder, konkurrenter, anställda samt stat och kommun. Olika intressenter har olika informationsbehov vilket komplicerar på vilket sätt företagets redovisning bör vara utformad för att på bästa sätt tillfredställa användarnas informationsbehov.⁴⁷

3.2.1 Användarnas informationsbehov och användningsområde

I nedanstående tabell beskrivs vilket informationsbehov olika användare av redovisningen har och hur de förväntas använda den.

Intressent	Användningsområde
Ägare	1. Att bedöma företagsledningens skötsel av företaget. 2. Att besluta om att köpa, sälja eller behålla aktier i företaget.
Långgivare	Att bedöma kreditrisken. Kortsikt: likviditet och soliditet Långsikt: lönsamhetsutveckling
Leverantörer och kunder	Leverantörer ger krediter, kunder ger förbetalning → vilket skapar kortsiktiga kreditrisker
Konkurrenter	Som underlag till marknadsstrategi. Söker olika prissättningar samt lönsamhet i produktsegment och försäljning.
Anställda	Är intresserade av anställningstrygghet, det vill säga företagets framtida ekonomiska ställning.
Stat och kommun	Vill utifrån ett nationalekonomiskt perspektiv ha in skatt och se att företagen har ekonomisk kapacitet att exportera och ha stor försäljning.

Figur 2: Externredovisningens användare

Källa: Egen samanställning⁴⁸

⁴⁷ Smith, D., 2000 s. 17

⁴⁸ Ibid. s. 18-22

Att intressenterna ska kunna lita på att redovisningen är rättvisande, enligt vissa allmänt accepterade spelregler, är avgörande för externredovisningens existens. Den väsentligaste delen av revisorns arbete ligger i att granska om redovisningen ger en rättvisande bild av företaget. Till revisorns uppgifter ligger också att granska förvaltningen av företaget och detta är en del av redovisningens kontrollfunktion.⁴⁹

Redovisningen kan ha två roller: en beslutande och en legal roll. Det är viktigt att skilja dem åt. Beslutsrollen innebär att redovisningen utgör en del av ett beslutsunderlag för att ingå någon form av kontrakt till exempel köp av aktier eller lån till ett företag. Den legala rollen innebär att definiera konsekvenserna av lagstiftningen eller kontrakt som ingåtts. Till exempel redovisningens roll som underlag för beskattning eller aktiebolagslagens regler för utdelning där det egna kapitalet definierar hur mycket som får delas ut. De kvalitativa egenskaperna är främst viktiga när redovisningen används som beslutsunderlag.⁵⁰

3.2.2 Kvalitetskrav⁵¹

Med utgångspunkt från användarnas informationsbehov har det formulerats vissa kvalitetskrav för redovisningens utformning.

Det primära kravet är att redovisningen ska vara användbar för beslut, det vill säga:

- **Relevant:** minimikrav för relevans är begriplighet och aktualitet. Detta innebär att redovisningen ska vara så utformad att mottagaren förstår innebörden av informationen. Med aktualitet menas att externa rapporter inte ska lämnas ut för sent efter periodens slut.

Relevans förknippas med andra egenskaper, främst:

- **Tillförlitlighet:** handlar om redovisningens avbildningsförmåga. Redovisningen anses tillförlitlig om den avbildar ”rätt” aspekter av en ekonomisk verklighet och gör detta på ett sätt som inte är alltför osäkert.
 - *Validitet*, innebär att det finns en överensstämmelse mellan språk och verklighet. Redovisningen avbildar de aspekter av verkligheten som den avser att avbilda. Minimikrav:
 - Neutralitet, att redovisningen ska vara producerad med en strävan att på bästa möjliga sätt avbilda verkligheten som den uppfattas.
 - Innebörd och form, om en affärshändelse har en ekonomisk innebörd som skiljer sig från dess formella juridiska innebörd, ska den redovisas efter substans, det vill säga den ekonomiska innebörden.
 - Fullständighet kontra väsentlighet, fullständighet innebär att redovisningen ska innefatta alla ekonomiska händelser som inträffat under perioden. Väsentlighet innebär att informationen ska vara tillräckligt betydelsefull för att kunna påverka beslut hos någon grupp av användare.
 - *Verifierbarhet*, innebär att i redovisningssammanhang ska det gå att verifiera sanningshalten med någon form av bevis. Till exempel verifiera anskaffningsvärdet på lager med inköpsfakturan.

⁴⁹ Smith, D., 2000 s 20

⁵⁰ Ibid. s. 24

⁵¹ Ibid. s. 24-33

- asymmetrikrav – försiktighet, med försiktighet menas att företagen inte ska överskatta värdet på tillgångar och intäkter samt inte underskatta skulder och kostnader.
- **Jämförbarhet**, innebär att företagen ska redovisa lika händelser och tillstånd på ett och samma sätt, intäkter och kostnader som representerar samma händelser borde värderas till samma belopp i alla företag.
 - *Mellan företag*, är kopplat till relevans för att investerare ska kunna jämföra bland annat aktier i olika företag.
 - *Över tid*, innebär att kostnader och intäkter som kommer ur samma händelse ska redovisas under samma period, samma sak gäller tillgångar och skulder.

De restriktioner som ställs är att väga *nyttan* av den information som produceras mot *kostnaden* att producera informationen.

3.2.3 Användning av teorin

För aktieägare, vars utdelning beror på företagets värdeskapande, är årsredovisningen det underlag de har för att fatta beslut om sin placeringar. Till sin hjälp har aktieägarna revisorerna (som garanterar för rättvisande bild) och analytikerna (som rådgivare, antingen direkt eller indirekt via media). De kvalitetskrav som ställs är till för att underlätta värderingen av företag. Relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet, är de krav som ligger bakom det huvudsakliga kravet på rättvisande bild. Det är dessa tre krav som företagen måste uppfylla när de kommunicerar förändringar till följd av konverteringen till IAS/IFRS. IAS/IFRS innebär en kraftig ökning av den information som företagen ska lämna. Ställt mot restriktionerna nytta och kostnad, ligger det i både intressenternas och företagets intresse att uppfylla kraven på relevans, tillförlitlighet och jämförbarhet, för att lämna kortfattad och användbar information.

3.3 Intressentteori och legitimitetsteori⁵²

Intressent- och legitimitetsteorin handlar om förhållandena mellan samhället och företagen. Teorierna samverkar på så sätt att de kompletterar och överlappar varandra. Vid användning av teorierna kan problem analyseras ur två perspektiv: företagets och samhällets. Figuren nedan visar hur teorierna och perspektiven samverkar.

	Företagsledningens perspektiv	Samhällets perspektiv
Intressentteorin	Hantering av intressentkrav	Formulering av intressentkrav
Legitimitetsteorin	Legitimering av företaget	Legitimering av systemet

Figur 3: Två perspektiv på intressent- och legitimitetsteorin Källa: Ljungdahl, F.

⁵² F. Ljungdahl, *Utveckling av miljöredovisning i svenska börsbolag – praxis, begrepp, orsaker*, Lund University Press; Lund, 1999 s. 39-41

Ur företagets perspektiv betonas redovisningens roll som ett verktyg att hantera och tillmötesgå olika intressenters krav och därigenom legitimera företagets verksamhet. Med detta synsätt uppfattas teorierna som komplement till varandra där intressentteorin beskriver företagets relation till intressenterna och legitimitetsteorin indikerar olika strategier för att legitimera företaget gentemot intressenterna. Teorierna betonar dock olika saker och är inte identiska. Inslag av maktutövning och konflikt är vanligare i legitimitetsteorin än intressentteorin.

Utifrån samhällets perspektiv innebär intressentteorin hur intressenterna ställer krav och hur samhället som intressent i samtliga företag kan utöva kontroll över företagen. Samhällsperspektivet har ett normativt inslag om hur förhållandet mellan företag och samhälle bör fungera och eventuellt regleras. Det samhällslogiska perspektivet förespråkar ”accountability framework” där företagets redovisningsskyldighet och samhällets informationsrättigheter betonas på bekostnad av företagarens önskan eller rättighet att undanhålla viss information. Inom detta perspektiv åberopas gärna demokratiska ideal och rättvisepprinciper för att viss information ska redovisas. Enligt detta synsätt har företagsledningen en moralisk skyldighet att redovisa till en bred skara intressenter. Intressentteorin förklarar här varför företag *bör* redovisa viss information, inte varför de *väljer* att redovisa den.

3.3.1 Intressentteorin

Intressentteorin syftar till att utifrån olika perspektiv beskriva företagets/företagsledningens förhållande till omvärlden. Delvis försöker teorin förklara villkoren för organisationers överlevnad. Ett villkor är organisationernas förmåga att skapa belöningar till organisationernas intressenter i tillräckligt hög grad för att dessa i fortsättningen ska vara villiga att bidra till organisationens verksamhet. Resonemanget leder till att om det skulle vara möjligt att åstadkomma en positiv bidrags/belöningsbalans för varje intressent, måste organisationen prestera belöningar som är tillräckligt stora för att tillgodose de olika intressenternas krav.⁵³

Intressenterna kan delas in i primära och sekundära intressenter. De primära är företagsledningen och de anställda. De sekundära är därmed resterande intressenter, men även de kan delas in i direkta och indirekta intressenter. Direkta intressenter är leverantörer, kunder, kommun och lokala arbetstagarorganisationer. De indirekta intressenterna är ägare, staten, kreditgivare, centrala arbetstagarorganisationer och allmän opinion.⁵⁴

En illustration av förhållandet mellan företag och dess intressenter⁵⁵ kan vara missvisande då den kan ge intryck av att intressenterna påverkar företaget likvärdigt och med samma styrka. Företag kan beskrivas som en koalition av olika intressenter. För de bidrag intressenterna ger vill de ha en rimlig belöning. Intressenternas villighet att fortsätta sin medverkan i företaget beror på ett antal faktorer som beror på den belöning de erhåller:⁵⁶

- Viljan att lämna företaget ökar om belöningarna minskar och möjligheten att lämna sitt bidrag till andra företag finns.

⁵³ Skärvad P-H & Lundahl U, *Företagets intressenter och kontrakt*, SAFs förlag 1982 s. 10

⁵⁴ Ibid. s. 19

⁵⁵ se figur 2 s. 5

⁵⁶ Skärvad, P-H., & Lundahl, U., 1982, s.15

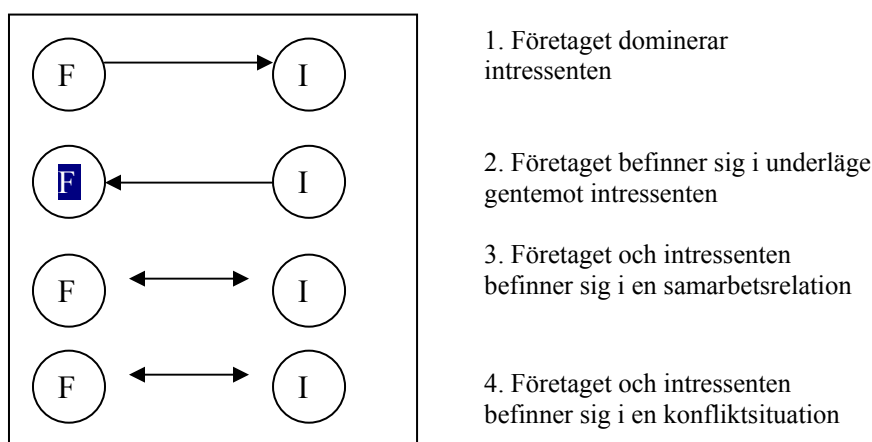
- Om intressenten identifierar sig med företaget så upplevs företagets överlevnad som ett bidrag.
- Graden av identifiering beror bland annat på hur länge intressenten varit involverad i företaget, hur intensivt detta förhållande har varit, företagets allmänna prestige, tillväxthastighet, företagets produkt med mera.
- Företagets mål och agerande kommer att utformas med hänsyn till de intressenter vilkas medverkan är mest nödvändig för företagets överlevnad.

Utifrån dessa punkter uppstår några grundtankar.⁵⁷

- Företagets mål överensstämmer med intressenternas mål.
- Störst inflytande över företagets mål har de intressenter som har störst möjlighet att hota företagets överlevnad.
- En av företagsledningens viktigaste uppgift är att uttolka intressenternas krav och formulera företagets mål utifrån dessa krav.

Mellan intressenterna uppstår konflikter då deras anspråk står i konflikt med varandra. För att få sina anspråk tillgodosedda måste intressenterna däremot samverka. Företagsledningen hamnar i en situation där den måste verka medlande mellan intressenternas motstridiga intressen genom att försöka öka företagets belöningsförmåga. De alternativ som finns är att öka den inre effektiviteten och att sträva efter förnyelse (av bland annat produkter och produktion).⁵⁸

Som framgår i resonemanget så skiljer sig företagets (F) förhållande till de olika intressenterna (I) åt. Figuren nedan illustrerar fyra olika beroendeförhållanden.

Figur 4: Beroendeförhållanden mellan företaget och intressenterna Källa: Skärvad⁵⁹

- *Företaget dominerar intressenten*: förhållandet mellan företaget, dess kunder och leverantörer.
- *Företaget befinner sig i underläge gentemot intressenten*: förhållandet mellan företaget och ägarna, leverantörerna och långivarna.
- *Företaget och intressenterna befinner sig i en samarbetssituation*: företagets förhållande till de anställda och stat och kommun.

⁵⁷ Skärvad, P-H., & Lundahl, U., 1982 s.15

⁵⁸ Ibid. s.16

⁵⁹ Ibid. s. 23

- *Företaget och intressenten befinner sig i en konfliktsituation: företagens förhållande med sina konkurrenter (tas ej upp i denna modell). Detta förhållande kan även uppstå med de andra intressenterna vid till exempel löneförhandlingar och utdelning.*⁶⁰

Hur starkt de olika förhållanden påverkar företaget och dess verksamhet beror på vilka intressenter som har störst inflytande. De olika intressenternas makt och inflytande varierar i olika situationer och därför är det i varje enskilt fall nödvändigt att studera de olika intressenternas relativa makt och inflytande. Intressenternas relativa makt och inflytande är bland annat beroende av deras rörlighet och hur pass svårersatta resurserna intressenterna tillhandahåller är.⁶¹

3.3.2 Legitimitetsteori

Företagets legitimitet är kopplat till hur företagens intressenter uppfattar företaget. Sett ur företagsledningens perspektiv är det därför viktigt att bedöma respektive intressents krav och potentiella reaktion på företagens agerande i syfte att kunna hantera dessa på ett lämpligt sätt. Det är viktigt att försäkra sig om intressenternas fortsatta resursbidrag till företaget.

Företagets legitimitet är en nödvändig resurs för företaget. Genom att beteckna något som legitimt faller man samtidigt någon form av värdeomdöme och legitimitet är således nära knutet till värderingar och normer för vad som är ”rätt och riktigt” i omgivningen. Legitimitet innebär en överensstämmelse mellan exempelvis ett företags värderingar och rådande värderingar i det omgivande samhället. Detta indikerar att legitimitet är något som bedöms och erhålls av utomstående, varmed den som tilldelar legitimiteten godkänner eller accepterar den legitimerades handlingar, målsättningar eller värderingar.⁶²

Företagen gör det eftersom det oftast är betydligt mer besvärligt och kostsamt att genomföra en faktisk förändring. Därför använder företagen olika legitimitetsstrategier för att kommunicera med sin intressenter, strategier för att övertala, upplysa eller distrahera upprörda intressenter. Genom att beskriva användandet av legitimeringsstrategier på detta sätt förmedlas en bild av företagsledningen som manipulativ och handlingskraftig i sin strävan att legitimera företagens agerande, utan att genomföra några reella förändringar. På detta sätt beskrivs legitimitet som om det låg helt i företagens händer att utveckla.⁶³

I användarperspektivet är legitimitet snarast synonymt med den institutionaliseringsprocess som innebär att organisationer tar efter allmänhetens accepterade strukturer och procedurer. Eftersom en stark grund för legitimitet ofta anses vara rationellt beteende kan organisationer framstå som legitima, meningsfulla och begripliga genom att påvisa konformitet med rådande rationalitetsnormer. Det kan innebära att företag till exempel antar organisationsstrukturer eller arbetsrutiner som blivit institutionaliserade och tagna för givet av samhället, oberoende av eventuella effektivitetsvinster som en sådan anpassning medför. Genom detta konformistiska beteende signalerar företagen sin legitimitet till omgivningen, med konsekvensen att organisationer tenderar att alltmer likna varandra till sin struktur

⁶⁰Skärvad, P-H., & Lundahl, U., 1982. s. 23

⁶¹ Ibid. s. 24

⁶² Ljungdahl, F., 1999, s. 45

⁶³ Ibid. s.46

eller de procedurer och rutiner man använder sig av. Implikationen är att företagen redovisar social, etisk, miljö- och samhällsrelaterad information för att förebygga eventuella legitimitetshot, i den mån detta anses vara korrekt sätt att kommunicera med omgivningen och därmed påvisa samklang med rådande normer. Ett exempel kan vara utvecklingen av standarder för hur miljöarbetet i företaget kan implementeras. Risken är att dessa används för att ändra på legitimiteten utan att förändra företaget, vilket var meningen.⁶⁴

3.3.3 Användning av teorierna

Både intressent- och legitimitetsteorin behandlar företags förhållande till dess omgivning. Skillnaden mellan teorierna är dels hur företaget använder intressenternas krav och dels hur samhället ställer krav. Utifrån intressentteorin använder företaget intressenternas krav som mål för företagets verksamhet och utifrån legitimitetsteorin använder företagen intressenternas krav till att legitimera sin verksamhet. Det samhällsrelaterade perspektivet innebär att formulera krav på företagen (intressentteorin) och legitimera det samhällssystem inom vilket företagen verkar i. Olika intressenter har olika möjlighet att påverka företagen beroende på vilket inflytande de har. Detta har en viktig inverkan på hur angelägna företagen är att möta deras informationsbehov.

En enhetlig europeisk redovisningsstandard kan ses som ett led i att legitimera den europeiska unionen. Å andra sidan kan den nya redovisningsstandarden ses som en anpassning till förändringar i den finansiella marknaden. För intressenterna innebär förändring av redovisningsstandard att informationen från företagen förändras och därmed ställs krav på att få förändringen förklarad.

Problemställningen inriktar sig på användarsidan av redovisningen. Ur intressentteorin innebär det att samhället, regelsättarna (via redovisningsstandarder) och aktiesparare, analytiker samt revisorer (via kvalitetskraven) ställer krav på företagen. Kraven som ställs ger den ram inom vilken företagen kommunicerar sin verksamhet, det vill säga legitimerar den. Tillsammans ger dessa teorier en möjlighet för företagen att uppfylla intressenternas krav (använda redovisningsstandarden och kvalitetskraven) och legitimera sin verksamhet genom att kommunicera hur väl man uppfyller kraven. När en del av samhället ändrar sina krav på företagen förändras de villkor under vilka företagen lämnar information. För de andra delarna av samhället innebär detta att även de måste anpassa sig till de nya villkoren och krav på att företagen ska informera om vad denna förändring innebär ställs.

⁶⁴Ljungdahl, F., 1999, s 46-47

4 Empiri

Kapitlet innehåller sammanställningar av genomförda intervjuer med de fem respondenterna uppdelat efter tillhörighet till respektive intressentgrupp.

4.1 Sammanställning intervjuer

Nedan följer sammanfattningar av de intervjuer som har gjorts uppdelade på de tre olika intressegrupperna. Först följer en sammanslagning av de två analytikerintervjuerna, vilken följs av de två revisorsintervjuerna. Slutligen finns en sammanställning av aktiespararintervjun. Sammanställningarna är uppdelade efter de två kategorierna som återfinns i intervjuguiden. Det anges ej vem av respondenterna som har sagt vad, utan härmed kommer respondenterna refereras till som A och B.

4.1.1 Analytiker

Respondent A: Finansanalytiker sedan sex år. Arbetar på Carnegie i Stockholm, främst mot skogsbranschen. Telefonintervju, genomfördes med bandspelare samt stödanteckningar 030415.

Respondent B: Finansanalytiker sedan nio år. Arbetar på Enskilda Securities AB i Stockholm. Telefonintervju, genomfördes med bandspelare samt stödanteckningar 030423.

Analytiker som intressent

Båda respondenterna anser att omställningen till IAS/IFRS kommer påverka mycket-både för analytiker men även för andra intressenter. Respondenterna anser även att de nya reglerna kommer att förändra analytikernas arbetssituation, vilket till viss del beror på mot vilken bransch man arbetar. Respondent B påpekar att konverteringen till IAS/IFRS kommer att försvåra analytikernas arbete. Respondent B menar att i skogsbranschen kommer företagen främst att beröras av IAS 41- marknadsvärdering av skogsmark samt IAS 19- pensionsåtaganden. Vissa företag har dessutom redan börjat använda sig av IAS/IFRS. Marknadsvärderingen kommer att innebära vissa problem för skogsbranschen. I och med att skogen i regel köptes för länge sedan och numer har ganska låga värden i balansräkningen, poängterar respondent B, så måste den skrivas upp nu. Ytterligare problem skapas då det sker så få transaktioner med skogsmark, marknadsvärderingen försvåras. Respondent A tror dock att det kan vara nyttigt att marknadsvärdera biologiska tillgångar, trots att avkastningen på kapital då minskar. Ty meningen är att marknaden själv slutligen ska justera dessa över- och undervärden som uppstår.

Att IAS/IFRS kommer att innebära mer detaljrikedom ses av analytikerna som både positivt och negativt. Mer detaljer brukar vara positivt. Ett problem som nämns av respondent B är att resultaträkning kommer se mycket rörig ut med diverse upp- och nedskrivningar och olika värden. Traditionellt sett har aktiemarknaden och analytikerna använt sig av resultaträkningen vid analyser av företag, men detta kommer troligen att förändras.

Analytikerna är inte riktigt förberedda inför konverteringen till IAS/IFRS, inte marknaden heller. Men fram till år 2005 menar respondent B att alla kommer att vara tillräckligt förberedda. Även inom revisorskåren saknas kompetens om IAS/IFRS-omställningen idag. Ansvar, anser båda respondenterna, ligger på användarna själva

att söka information om IAS/IFRS. Men respondent A påpekar att även analytikerns arbetsgivare har ett visst ansvar i att uppdatera sina medarbetare på förändringen i och med konverteringen till IAS/IFRS. Men ännu så länge har inga kurser eller utbildningar hållits. Båda respondenterna är överens om att lite av ansvaret även ligger på Svenska Finansanalytikers Förening (SFF), de borde ge ut skrifter och information om IAS/IFRS.

Enligt båda respondenterna så finns få skillnader mellan företag som redan implementerat IAS/IFRS och de som inte har gjort det. En skillnad består i värderingen av biologiska tillgångar. De företag som börjar att marknadsvärdera sina biologiska tillgångar enligt IAS 41, kommer att över natt få en försämrad avkastning på kapital. Vilket inte bör spela någon roll då det är kassaflöden som ska ligga till grund för en värdering av företag. Respondent A anser att implementeringen av IAS/IFRS försämrar inte jämförbarheten företag emellan i sig. Det är svårare att jämföra företag idag, på grund av alla de olika standarder som använts. Men detta beror inte endast på marknadsvärderingen.

Att vissa företag redan har implementerat IAS/IFRS beror dels på att det underlättar internationella samgåenden påpekar båda respondenterna. Dessutom inger IAS/IFRS mer respekt än svensk redovisning och respondent B påpekar också att då IAS/IFRS är mycket likt US GAAP så tilltalar det ofta utländska företag och investerare. Han menar vidare att i US GAAP är inte längre goodwill tillåtet att ta upp, vilket gör att analytiker ofta använder sig av nyckeltal exklusive goodwill. Slutligen anser han att då konverteringen till IAS/IFRS kommer att ske ändå, så tänker företagen att de lika gärna kan göra det nu.

Olika resultatmått används av olika branscher. Respondent B menar att i telekom- och IT-branscherna är till exempel ebitda fokuserat, främst på grund av dessa företags höga goodwillposter. Dock borde de mer traditionella resultatmått fokuseras mer. Båda respondenterna påpekar att kassaflöde ligger i fokus idag, vilket borde ge att fler kassaflödesinriktade mått uppstår. Respondent B tror även att nya mått på grund av IAS/IFRS kommer att uppstå, till exempel resultat exklusive alla justeringar för marknadsvärdering av finansiella instrument.

Analytiker i allmänhetens intresse

Respondent A ansåg inte att han är tillräckligt insatt för att diskutera dessa frågor. Respondent B gav däremot utförliga svar vilka sammanfattas nedan. Analytiker som specialiserat sig på att arbeta mot företagskunder arbetar inte i allmänhetens intresse. Och behöver därmed inte använda sig av ett mer förståeligt språk. Företag som arbetar mot privatpersoner borde kanske göra det däremot. Men att fungera som en bro mellan allmänheten och företaget ska de inte göra, då faller opartiskheten.

Vidare är det inte upp till analytikerna att ändra om sitt språk så att allmänheten förstår bättre. Det är upp till företagen själva att presentera informationen på ett mer lättillgängligt sätt. Kanske genom att ge ut olika sorters årsredovisningar för olika intressenter. Problemet är dock att företagen nog inte vill presentera sig olika i olika rapporter.

4.1.2 Revisorer

Respondent A: Auktoriserad revisor. Arbetar på Öhrlings PriceWaterHouseCoopers i Göteborg sedan åtta år. Personlig intervju, genomfördes med bandspelare samt stödanteckningar 030417

Respondent B: Auktoriserad revisor. Arbetar på KPMG sedan sex år. Personlig intervju, genomfördes med stödanteckningar av två personer 030507

Revisor som intressent

Revisorerna anser båda att företagen idag är ganska dåligt förberedda inför konverteringen till IAS/IFRS, men att diskussioner inom företagen har påbörjats. Framförallt är det inom styrelserna konverteringen till IAS/IFRS har börjat diskuteras, men det är fortfarande en lång väg att gå. Respondent A tror dock att inför implementeringen år 2005 kommer diskussion inom företagen att vara i full gång. Om en styrelse börjar diskutera konverteringen tar styrelseledamöterna med sig det till deras andra styrelseuppdrag och så sprider det sig. Respondent B påpekar att i och med att Redovisningsrådet redan har harmoniserat sina regler efter IAS/IFRS till stor del så blir inte hoppet så stort till de nya standarderna. Respondent A framhåller att företagen ofta frågar revisorerna vad minimum för att implementera IAS/IFRS är. Det är då egentligen inte så mycket de behöver ändra på. Dock går många företag utöver vad som behövs göras, detta för att företaget vill visa en större öppenhet! Det maximala ett företag kan göra är att se IAS/IFRS som ett projekt att gå över hela företagets processer och se över alla rutiner. Även respondent B framhäver att företagen förlitar sig mycket på revisorerna, att de ska hjälpa till med konverteringen och inneha kunskapen om IAS/IFRS.

Vad gäller andra intressenter så är aktieägarna definitivt oförberedda och även analytikerna anser respondenterna saknar tillräcklig kompetens. De är överens om att analytikerna redan idag inte har tillräckligt med kunskap om redovisning, så hur ska de komma att förstå den mer komplexa informationen efter implementeringen av IAS/IFRS? Respondent A påpekar att om analytikerna inte har kunskap om IAS/IFRS till exempel vad gäller de olika värderingsmetoderna, (exempelvis marknadsvärderingarna) så kommer de kanske att dra felaktiga slutsatser om företagen. Vilket sker till viss del redan idag, anser han.

Revisorerna är förberedda inför konverteringen till de nya redovisningsstandarderna. Båda revisionsbolagen har avdelningar, eller grupper, som arbetar med just frågor kring IAS/IFRS och har interutbildningar för alla anställda om ämnet. Grupperna kallas in som experthjälp när kvalificerade IAS/IFRS-frågor dyker upp ute på företagen. Även om revisionsbolagen själva arbetar fram rent praktiskt hur de ska arbeta med de nya standarderna, så påpekar respondent A att de olika stora revisionsbolagen samarbetar. IASB sammankallar till möte en gång per månad och dit bjuds alla de stora revisionsbolagen in för att kunna framföra sina synpunkter. Revisionsbolagen måste ju samarbeta, det går inte att ha någon konkurrens på tolkning av de nya standarderna, alla måste arbeta åt samma håll.

Vidare påpekar båda respondenter att företagen lägger mycket av ansvaret att informera om de nya standarderna på revisorerna. Respondent A hävdar också att hans bolag ser det som deras uppgift att driva på för att få upp folks ögon inför konverteringen. De försöker även att driva på att det faktiskt är positivt för företagen att konvertera.

Respondenterna ser inga kvalitativa skillnader mellan företag som redan har implementerat IAS/IFRS och de som inte har gjort det. Varför företag väljer att byta till IAS/IFRS tidigare än vad som krävs kan bero på dels internationaliseringen, ett led i att öka jämförbarheten samt att öka intresset från utländska investerare. IAS/IFRS har ett större förtroende bland utländska investerare än svensk redovisning. Respondent A påpekar också att IAS/IFRS ses som en garant för god kvalitet. Respondent B påpekar fler anledningar, dels resultateffekten- företaget förstår tidigt att en implementering av IAS/IFRS kan innebära en förbättring av resultatet. Dels kan det bero på hur ledningen vill framställa sitt företag. Vissa företag vill profilera sig som företag som är ”först ut”.

Respondent B påpekar att vid en jämförelse av IAS/IFRS och US GAAP består skillnaderna främst i att IAS/IFRS tillåter valmöjligheter, US GAAP har direktiv för *allt*, så inga valmöjligheter kan uppstå där. Men valmöjligheterna minskas efterhand för ett företag som börjar tillämpa IAS/IFRS. För det första året väljer företaget vilka principer och regler som ska gälla, sen måste de vara konsekventa och följa dessa.

Vidare menar han att IAS/IFRS är starkt i Europa, Asien och Östeuropa och US GAAP i USA. Vilka standarder som kommer att överleva får framtiden utvisa. Möjligen kommer båda att bestå. I Östeuropa saknades redovisningsregler förut, därför implementerade dessa länder tidigt IAS/IFRS. I Sverige finns redan en väl fungerande redovisning. Därför har Sverige inte behövt anamma IAS/IFRS tidigare.

Idag uppstår problem i och med de skilda redovisningsstandarder som finns, enligt respondent A. Som det ser ut nu så finns det alltid skillnader i och med att utländska dotterbolag värderar sina tillgångar annorlunda. Vid en konsolidering slås de alla samman och koncernredovisningen blir därmed en cocktail av en mängd olika länders redovisning. IAS/IFRS ska garantera att alla använder samma principer. Detsamma gäller då ett revisionsbolag reviderar ett svenskt bolags utländska dotterbolag. Redovisningsrådets rekommendationer måste då översättas till dotterbolagets språk vilket skapar tolkningsmöjligheter. IAS/IFRS skapar bättre kvalitet, mer exakthet och dessutom undslipper man att förklara för de lokala revisorerna hur bedömningar ska göras- det vet de redan på grund av IAS/IFRS!

IAS/IFRS kommer inte att minska redovisningsskandalerna eftersom värderingsproblematiken kommer att finnas kvar. Det finns många olika sätt att räkna och värdera och en gråzon finns ju alltid. Så IAS/IFRS kommer att bidra till lika mycket skandaler som nuvarande standarder gör. Respondent A anser att revisorerna nu i skandalernas efterdyningar har något av en pedagogisk uppgift. De måste berätta för intressenterna att det de facto är svårt att revidera och att alla siffror faktiskt är bedömningar. Detta borde ge ett bättre anseende hos intressenterna.

Vidare anser respondent A att revisorer allmänt har fått ett sämre rykte efter de redovisningsskandaler som varit och regelverket har därmed blivit allt mer komplext. Det blir därmed svårare att revidera vilket i sin tur ställer högre krav på revisorerna. Sammantaget skapar detta en högre revisionsrisk, då det är lättare att göra fel med högre krav på sig.

Respondent B menar att det alltid förs en diskussion mellan företagsledning och revisorer. Revisorn måste vara stark och ”stå emot” och inte acceptera de felaktigheter

ledningarna ibland presenterar. Till exempel vid en tvist: företaget ska då enligt reglerna lägga det som en ansvarsförbindelse eller om en skuld. Men företaget själv vill ju inte blotta sig. Hur långt ska man då gå som revisor? Det är ett samspel de två emellan där revisorn ibland måste acceptera saker en annan revisor inte kanske skulle godkänna. Företag blir även större och större idag och transaktionerna mer och mer komplexa. I vissa fall kan inte ens de anställda förstå och tyda transaktionerna. Hur ska då en revisor kunna förstå dem? Risken för kreativ redovisning minskar ej i och med IAS/IFRS, det går alltid att gömma undan saker.

Fördelar med IAS/IFRS är att informationsflödet kräver en stor notapparat och mycket tilläggsinformation vilket i sin tur fordrar en uppdatering av företagets interna system, till exempel när det gäller informationen från dotterbolagen. Vidare påpekar han att då kunskapskraven stiger kan man anta att en certifiering kommer att krävas för att skriva under IAS-bokslut. Idag finns certifierade partners på respondent B:s bolag som skriver under IAS-bokslut.

Respondent B påpekade också att kostnaderna för redovisningen kommer att öka på grund av implementeringen av IAS/IFRS som en ytterligare konsekvens. Dessutom anser han att större företag borde ha någon som guidar företaget in i den nya redovisningen alternativt ha revisorer som bollplank.

Revisor i allmänhetens intresse

Dagens revisionsprocess bygger på ISA, den är dock något försvenskad (främst i och med kravet på förvaltningsberättelse). Det håller på att arbetas fram en svensk översättning av ISA. Alla revisionsbolag har idag en egen revisionsmetodik som uppfyller FAR:s revisionsmodell. En övergång till ISA kommer därmed inte att få några stora konsekvenser för de interna modellerna, påpekar respondent A.

IAS/IFRS skapar en ökad informationsmängd, vilket i sig ställer högre krav på läsarens förståelse. Tilläggsinformation är bra, anser respondent B, men inte om ingen förstår den. Respondent A påpekar att IAS/IFRS ger en större transparens, en större öppenhet och en mer korrekt värdering, vilket i sig skapar en större tydlighet. Det straffar sig för företag att ha en otydlig redovisning. Det visar sig på börskursen att investerare inte riktigt då litar på den information de får tillgång till. Respondent B menar också att en revisor kan uppge att ett företag går bra, men aktiemarknaden nås av den information analytikern framför. Denna information är allt som oftast beroende på analytikerns egna förväntningar. Aktiemarknaden reagerar sedan efter dessa.

På grund av Sarbane Oxley får inte en revisor samtidigt revidera och konsultera åt ett och samma företag. SEC ställer mycket höga krav på de svenska reglerna eftersom svenska företag listade på de amerikanska börserna måste följa de amerikanska reglerna (bland annat vad gäller konsult- revisor, men även löpande redovisningshjälp). Respondent A menar att dessa regler är krångliga och slår framförallt mot svenska företag noterade i USA. Så trots att EU är emot denna lag så kommer de nog att få böja sig till slut, för EU har inget att sätta emot USA. Fler europeiska företag noterar ju sig på den amerikanska kapitalstarka marknaden än tvärtom. En utveckling av en praxis förmodar han kommer inom kort! Även rotationskravet på revisorerna ger problem, anser respondent B, eftersom en ny revisor inte kan så mycket om ett företag det första året han/hon reviderar det. Risken för bokföringskandaler ökar då på grund av en ökad revisionsrisk i och med tvånget

att byta revisor så pass ofta. Sammantaget kommer detta att gynna de större revisionsbolagen. Men i slutändan kommer klienterna själva att få betala och eventuellt revisorerna sänka sina arvoden.

4.1.3 Aktiesparare

Respondent A: *Aktiv i ett av Svenska Aktiespararföreningens lokalkontor Göteborg. Pensionär, har arbetat på bank med aktieplacering. 030509*

Aktiesparare som intressent /Aktiesparare som informationsmottagare

Aktiespararföreningens uppgift är att ta till vara mindre aktiesparares intressen och att se till att samhället har en börs som fungerar. Aktiespararföreningen påverkar stämmorna där föreningen har aktier, när det gäller t.ex. sammanslagningar, redovisningar av bonus och VD:s löner. Föreningen har flera lokalavdelningar i landet som ska föra ut aktiespararnas åsikter. De organiserar möten med företag, där företagen får presentera sig. Aktiespararna intressebevakar företagen genom stämmorna och gör där sin röst hörd. Aktiespararnas röst väger tungt anser respondenten.

Respondenten saknar kännedom om IAS/IFRS. Han anser sig tillhöra ”den äldre stammen” och tittar på de gamla vanliga nyckeltalen och P/E- tal. Han skaffar sig dels information om företag från årsredovisningar samt från personliga kontakter. Som gammal bankman har han mycket goda kontakter med banker och fondkommissionärer. Jobbade själv med rådgivning på aktiesidan under sina yrkesår.

Aktiespararen anser att aktiemarknaden ska ses som långsiktig. Är man ”en spelare” och har kapital att röra sig med kan man satsa kortsiktigt, men aktiemarknaden i sig är en långsiktig marknad. Man tittar då vid analyser på nyckeltal och P/E-tal och hur företaget tjänar pengar, på deras produkter och annat som påverkar företags framtid. Man tittar även på hur mycket kapital som finns i företaget.

Om de nya reglerna kommer att innebära att informationen blir mer komplex, är det bra för de intressenter som vill sätta sig in i allting. Respondenten tror att de flesta människor inte läser informationen i årsredovisningarna så noggrant idag, förutom de som verkligen går in för det. Blir reglerna ännu krångligare kommer det att bli ännu färre som läser den. Att presentera informationen på olika sätt för olika intressenter vore därmed en god idé.

Respondenten tittar själv mycket på teknisk analys från företagen och följer det så gott han kan. Aktiesparare får främst information från analytiker, via media. Informationen är enkelriktad, men ju mer man kan få allmänheten att förstå ju bättre är det. Informationen från analytikerna är idag svår att förstå, och man kan ju heller inte fråga den man får informationen från motfrågor om det man inte förstår, vilket är ett problem. Man kan dessutom få olika ”känslor” om företaget från olika medier. En analytiker/media kan säga köp, en annan sälj... Respondenten får själv information från sina personliga kontakter, vilka han litar på. Han tillskansar sig inte information från media.

Informationen om de nya standarderna har inte kommit ut på ett tillfredsställande sätt. Respondentens egna kontakter (fondkommissionärerna och andra) har aldrig ens nämnt det här. Att jämförelseår kommer att krävas vid konverteringen är bra, då det är

viktigt att kunna se utvecklingen över tid. Aktiespararen använder sig av de gamla nyckeltalen och P/E-tal eftersom det just skapar jämförelse över tid.

Respondenten anser det vara bra att nya instrument kommer fram, eftersom det ger mer information om företagen. Företagen kommer då få trycket på sig att de ska redovisa ”allt”, vilket är positivt.

Inom företaget ligger ansvaret att informera om förändringar som IAS/IFRS främst på styrelsen att ta reda på det och sedan informera VD som i sin tur ska informera ekonomichefen osv. Samhället har även det ett visst ansvar att informera. Men alla har ett eget ansvar, även aktiespararna. De kan ju ta reda på det själva om intresse för det finns. Det är lite upp till var och en att läsa på för att kunna få rätt information.

Det finns skillnader i kunskapsnivån om IAS/IFRS bland de tre intressentgrupperna. Mest informerade anser sig revisorerna vara, därefter finansanalytikerna och minst informerade anser sig aktiespararna vara. Alla intressenter dock kommer att påverkas av konverteringen till IAS/IFRS vilket de är medvetna om. En gemensam sammanställning av intervjuerna utifrån arbetets teoretiska referensram samt frågeställning följer i nästkommande kapitel.

5 Analys

Följande analys besvarar den problemställning uppsatsen behandlar. Kapitlet inleds med en analys av det övergripande problemet och fortsätter med analys av delproblemen. Analysen bygger på både empiri och teori, där teorin används som en grund för analyserandet av det empiriska materialet. Uppsatsens syfte inte att bekräfta en eller flera teorier, utan teorierna ska vara en hjälp för förståelsen.

5.1 Vilken information söker olika intressenter i företagens årsredovisningar?

En revisor fokuserar på ett företag som helhet och det är väldigt sällan de går in och detaljgranskar poster. Analytikerna däremot använder sig idag främst av detaljer ifrån framförallt resultaträkningen när de genomför sina analyser av företagen.

Aktiespararna i sin tur tittar på nyckeltalen företagen presenterar främst i form de traditionella resultatmåten, såsom P/E-tal. De sistnämnda skapar inga egna jämförelsetal, utan litar på de uppgifter företagen själva lämnar. För aktiespararna är det därmed viktigt att kunna lita på företagen att uppgifterna är tillförlitliga, att informationen är relevant och att jämförelsetalen är tillförlitliga. Allt detta är speciellt viktigt nu när företagen byter redovisningsstandard. Aktiespararna förlitar sig även på informationen från analytikerna. Dock inriktar sig inte analytikerna på att informera och presentera information för den lille aktiespararen, utan koncentrerar sig främst på större kunder.

Aktiespararna är främst intresserade av företagens resultatutveckling eftersom det är den som ger aktieutdelning, vilken är den enda belöningen de får från företagen. Aktiespararna vill även ha en god värdeutveckling för att kunna sälja sina aktier till ett högre pris i framtiden och därmed göra en vinst. Företaget försöker ofta legitimera sin verksamhet genom att presentera ytterligare information än vad som krävs, i form av social- och miljöredovisningar till exempel. Aktiespararen har utifrån sina värderingar ett behov att kunna identifiera sig med det företag han/hon investerar i. Vilket företagen försöker ta till vara på när de lämnar extrainformationen.

Analytikerna kommer att få problem på grund av den ökade informationsmängden IAS/IFRS innebär. Resultaträkningen som analytikerna normalt använder för sina analyser kommer att bli röriga. Nya sätt att tänka kommer att uppstå och nya nyckeltal att fokuseras. Bland aktiespararna, som redan idag har problem att förstå den ekonomiska informationen från företagen, kommer antagligen färre personer att försöka ta till sig informationen efter implementeringen.

Omställningen till IAS/IFRS kommer att innebära mer information och en större detaljrikedom. Dock måste kvalitetskraven bibehållas. Årsredovisningen ska ge en rättvisande bild av företaget, det vill säga informationen ska vara relevant, tillförlitlig och jämförbar. Om företagen lämnar information som är relevant, men som ingen förstår, så saknas nyttan med informationen och därmed har en onödig kostnad för företaget uppstått. Analytikerna kan ses som en bro mellan företag och aktiesparare. Analytikerna använder ett komplext språk som aktiespararna har svårt att ta till sig. Kommunikationen mellan aktiesparare och analytiker sker som envägskommunikation. Detta försvårar för aktiespararna att kunna ställa relevanta motfrågor och be om ytterligare upplysningar. Analytikerna anser vidare inte att det är upptill dem att ändra sitt språk så att intressenterna förstår informationen bättre. Analytikerna anser sig inte arbeta i allmänhetens intresse, de arbetar främst mot andra

professionella kunder. Därmed borde företagen själva presentera information så att intressenterna förstår den.

5.1.1 Hur väl förberedda är intressenterna inför konverteringen till IAS/IFRS?

Förberedelsen inför konverteringen till IAS/IFRS är överlag ganska dålig inom svenska företag. Dock verkar konverteringen vara uppe på diskussion, i alla fall på en högre nivå inom företagen (styrelsen eller företagsledningen). Vilket även påvisas av det faktum att aktiespararna inte ens har kännedom om den förestående implementeringen till IAS/IFRS.

De företag som redan har implementerat IAS/IFRS kan ha gjort det av en mängd olika anledningar. Revisorerna och analytikerna tror att det kan bero på att företagen vill skapa jämförbarhet över de nationella gränserna. Dessutom påpekas att IAS/IFRS är mer trovärdigt och tillförlitligt än Redovisningsrådets rekommendationer i utländska investerares ögon. Företagen vill legitimera sig gentemot sin intressenter och att tidigt byta redovisningsstandard kan vara ett sätt för företagen att legitimera sig gentemot utländska intressenter. En tidig implementering av IAS/IFRS kan även tyda på att företagen valt att kommunicera med sina intressenter på ett sätt som kan förklaras av att företaget vill vara först ut med nya saker, det vill anta en innovativ image.

Det övergripande ansvaret att sprida informationen ligger på samhället. Analytikerna eftersöker information från Svenska Finansanalytikerna, men även från de egna arbetsgivarna. Revisorerna får sin information direkt från standardsättarna, IASB, samt från den egna arbetsgivaren. Aktiespararna har informationsträffar, men har inte fått någon information än om IAS/IFRS. Alla har dock ett eget ansvar att söka information, möjligheten att ta reda på den nya informationen finns ju för den som är intresserad. Inom företagen är det upp till styrelsen att föra ut ny information av dylik karaktär. Detta bör i sin tur spridas ned till varje berörd avdelning inom företaget. Revisorerna ser det som sin uppgift att informera företagen, dels för att om företagen gör konverteringen redan nu blir det mindre arbete för företagen och därmed för revisorerna år 2005. Samtidigt kan revisionsbolaget då sälja mer timmar.

5.1.2 Hur kommer den nya sortens information att påverka de olika intressenterna?

Den nya informationen kommer att skapa svårigheter i och med värderingsmöjligheterna. För skogbranschen innebär det att företagen kommer att få marknadsvärdera sina skogstillgångar, vilka idag tas upp till anskaffningsvärde. En marknadsvärdering kommer att innebära en uppskattning av vad marknaden skulle vilja betala för skogen. Problemet är att stora transaktioner av skog är näst intill obefintliga, det vill säga det finns ingen marknad att värdera efter. Nya mått kommer därmed att fokuseras för analytikerna, speciellt mått baserade på kassaflöde.

Omställningen till IAS/IFRS kommer att försvåra för alla intressenter. Revisorerna kommer att få sätta sig in i ny information och det kommer att krävas en ny större kompetens inom revisorskåren. Ett nytt sätt att tänka uppstår, där gamla rutiner och erfarenheter måste förändras. Vilket kommer att vara tidskrävande och skapa oro. Eventuellt kan även en IAS/IFRS –certifiering komma att införas.

Media använder sig av analytikernas information för att sprida kunskap om företag och beskriver ofta i ganska komplexa ordalag ett företags ekonomiska situation. Analytikerna vill ha mer information, säger de, även om de inte kommer att läsa den. Ty informationen blir ju alltför komplex även för dem! Detta ställer i sin tur större krav på företagen att vara tydliga i sitt språk för att undvika missuppfattningar.

Aktiespararna är organiserade och tillsammans utgör en stor ägardel av företagen. Men analytikerna besitter ändå det stora inflytandet på vilken information företagen ska lämna och hur detta bör ske. Dels för att de representerar ett fåtal större kunder och de innehar även en större ekonomisk kunskap och rutin att hantera ekonomisk information. Media använder sig av analytikernas information vilket i sin tur påverkar aktiespararnas investeringsbeslut. Analytikerna kan dock ge motstridiga budskap om ett och samma företag. Revisorerna påpekar att detta kan bero på att analytikerna har egna förväntningar på de olika företagen och analyserar resultaten utifrån dessa. Vad företaget egentligen presenterar för resultat/siffror spelar då en mindre roll för köp- eller säljrekommendationerna, utan de sätts mer ”godtyckligt” efter känslan analytikerna fått för företaget.

6 Slutsats

Nedan presenteras ett sammandrag av de slutsatser författarna har dragit utifrån arbetets syfte. Slutsatserna behandlar intressenternas informationsbehov från företagen och hur de kan påverka företagen för att få behovet tillgodosedd.

6.1 Informationsbehov

Utifrån syftet att specificera olika intressenters informationsbehov görs nedan en uppställning av de tre intressentgruppernas allmänna informationsbehov och specifika informationsbehov utifrån de två branscherna. Informationen presenteras i tabellform för att lättare visuellt visa skillnader och likheter mellan deras informationsbehov.

Informationsbehov	Revisorer	Analytiker	Aktiesparare
Allmänt	Kontrollgranskar poster i årsredovisningen. Kräver motiveringar till marknadsvärderingar i utförlig notapparat.	Söker jämförelser mellan olika företag i branschen, snarare än motiveringar till marknadsvärderingar. Tittar bl.a. på, utveckling av resultat, den löpande verksamheten, kassaflöde & investeringar. Kommer behöva rensa resultaträkningen från jämförelsestörande poster. Vad påverkar resultatutvecklingen?	Söker information om traditionella nyckeltal, P/E-tal, produktutveckling & kapital.
Skogsindustri	Kräver motivering av marknadsvärdering av skog. Samt information om finansiella instrument & pensioner.	Avkastning på skogen eller försäljning.	Tittar ej branschspecifikt, utan företagsspecifikt.
Telekom	Marknadsvärdering av tillgångar, licenser, nätverk, mm. Granskar goodwillpåverkan.	Avkastning på tillgångar, t.ex. licenser. Rensa från nyckeltal med goodwill påverkan.	Tittar ej branschspecifikt, utan företagsspecifikt

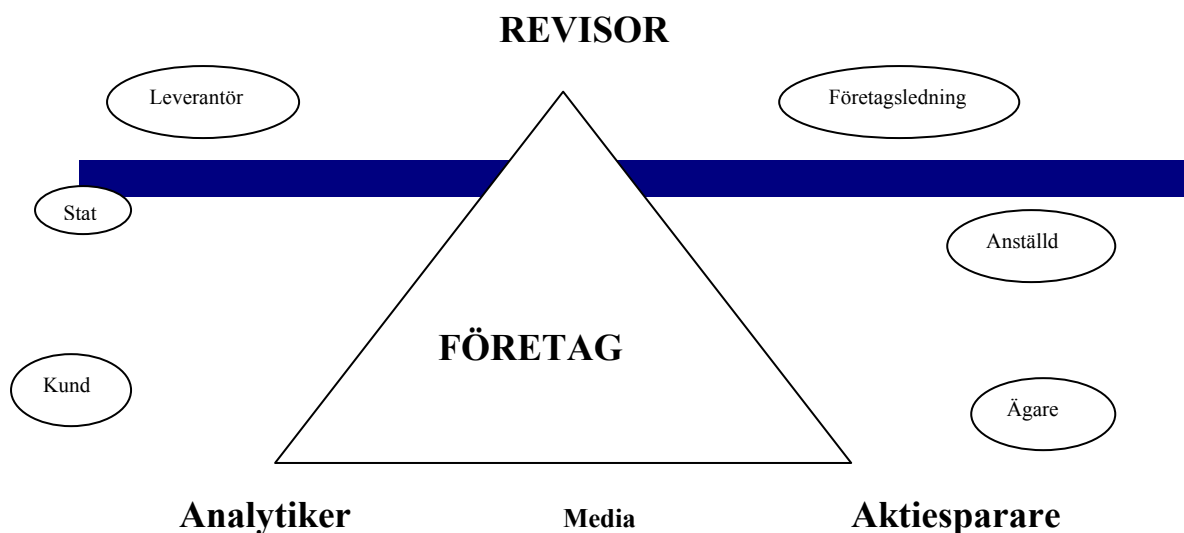
Figur 5: *Intressenternas informationsbehov*

Källa: Egen

Som framgår ovan ligger informationsbehovet på olika nivåer för de tre intressentgrupperna. Revisorerna kräver den bakomliggande informationen för att kunna genomföra sina kontrollgranskningar. Analytikerna söker efter det löpande resultatet och de framtida kassaflödena för att kunna göra sina bedömningar. Aktiespararna tittar på P/E-tal för att det visar ett värde på deras investeringar i företaget, aktiernas värde. Produktutveckling för att se huruvida investeringen är en långsiktig placering och kapitalet för att se hur stabil balansräkningen är att klara framtida påfrestningar.

6.2 Intressenttriangeln

Nedan presenteras den intressentmodell⁶⁵ uppsatsen arbetar efter. Intressenterna har ett informationsbehov och vad som utreds nedan är intressenternas möjlighet att påverka företagen för att få den här informationen. Utifrån de här resonemangen kan man dra slutsatser om vilken information företagen bör lämna.

Revisorer: Påverkar redovisningen då de rådfrågas av företagen. Företagen är ofta dåligt förberedda och förlitar sig på revisorerna att leda dem rätt. Revisorerna vill vara en garant för andra intressenter att redovisningen ger en rättvisande bild av företaget. Däremot påverkar de inte utformandet av själva redovisningen eller hur företagen kommunicerar i sin redovisning. I övrigt är revisorerna själva inga intressenter då de inte får äga aktier i de företag de representerar på grund av oberoende.

Analytiker: Påverkar redovisningen då de har ganska nära kontakt med företagen och representerar större kunder. SFF ger med jämna mellanrum ut SFF:s rekommendationer som analytikerna tar del av och följer. Analytikerna har ett professionellt intresse av årsredovisningar då de använder dem för att analysera företagen. De får på grund av oberoende inte själva äga aktier och har därför privat inget intresse av årsredovisningarna.

Aktiespararna: Påverkar inte redovisningen, utan tar den som den är. De kan delvis påverka företagets agerande genom att motsätta sig bonus av olika slag, ställa företagen till svars för sitt agerande med mera. Företagen kan i årsredovisningen motivera sitt handlande i de enligt opinionen viktiga frågorna, såsom social- och miljöredovisning bland annat. Detta inbegrips sällan i den tekniska redovisningen utan är en effekt av verksamheten som företagen kan använda för att legitimera sig. Intressenterna vill kunna identifiera sina värderingar med företagets mål.

I och med att informationsmängden ökar så kommer färre att sätta sig in i den och då når företagets resultat och budskap inte ut. Intressenterna som använder redovisningen som beslutsunderlag kommer då till större del att gå på gissningar och spekulationer. Utifrån detta samt resonemangen ovan skulle företagen kunna vinna på att ge olika redovisningar för olika intressenter. I praktiken skulle detta kunna

⁶⁵ För närmare förklaring av modellen se 1.2 Problemdiskussion sid. 5.

utföras genom att aktiespararna får en enklare beskrivning av företaget och resultat för året samt aktuella sakfrågor. Analytikerna får en mer teknisk redovisning med mycket nyckeltalsgrundande information och kassaflödesanalys. Revisorerna och de intressenter som vill sätta sig in i detaljer om företaget får då en djupare redovisning där allt som krävs av IAS/IFRS finns med.

6.3 Fortsatt forskning

Utifrån slutsatserna skulle det vara intressant att utforska möjligheten för företag att iscensätta en intressentinriktad redovisning. Detta då det verkar vara sällan just intressenternas intressen och betydelse för företagen utreds. En uppdelning av årsredovisningen på detta sätt skulle innebära extra kostnader för företagen. Det är viktigt att företagen uppfyller kvalitetskraven på redovisningen och att de lämnar relevant information till de olika intressenterna. Men det är även viktigt att företagen kan få ställa nyttan med informationen mot kostnaden av den. I slutändan är det som aktiespararen säger och de andra respondenterna nämner upp till den enskilda individen att utifrån sina egna intressen hålla sig uppdaterad om vad som händer och kan ej lägga över allt ansvar på andra parter. För företagen är det viktigaste att deras verksamhet blir riktigt bedömd och det är detta de bör eftersträva i sin redovisning.

7 Källförteckning

7.1 Litteratur

Axelmann, L., Phillips, D., Wahlquist, O. *IAS/IFRS 2005 En jämförelse mellan IAS och redovisningsrådets rekommendationer*, Printgraf; Stockholm, 2003

Bell, J., *Introduktion till forskningsmetodik*, Studentlitteratur; Lund, 1993

Dahlberg, Å., Högberg, H., Lindvall, L., *Sambandet mellan redovisning och beskattning- frikoppla eller inte frikoppla*, Magisteruppsats, Göteborgs Universitet; Göteborg, 2002

Holme, I-M., Solvang, B-K., *Forskningsmetodik- Om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Studentlitteratur; Lund, 1997

Lekvall, P., Wahlbin, C., *Information för marknadsföringsbeslut*, IHM Publishing; Göteborg, 2001

Ljungdahl, F., *Utveckling av miljöredovisning i svenska börsbolag – praxis, begrepp, orsaker*, Lund University Press; Lund, 1999

Merriam, S., *Fallstudien som forskningsmetod*, Studentlitteratur; Lund, 1998

Nobes, C., *Comparative International Accounting*, Prentice Hall, Pearson Education, 2000

Patel, R. et al, *Forskningsmetodikens grunder*, Studentlitteratur; Lund, 1994

Skärvad, P-H., och Lundahl, U., *Företagets intressenter och kontrakt*, SAFs förlag, 1982

Smith, D., *Redovisningens språk*, Studentlitteratur; Lund, 2000

7.2 Artiklar

Jönsson- Lundmark, B., *IAS- regler i koncernredovisning- hur är läget?* Balans nr. 12 2002

Artsberg, K., *Globalisering och internationell redovisningsharmonisering Striden om makten över redovisningen*. Balans nr. 4 2002

7.3 Elektroniska källor

www.far.se *God Revisionsred 030416*

www.iasb.org.uk *About us 030515*

www.iasb.org.uk *EFRAG:organisation, mandate and membership 030402*

www.iasb.org.uk *European Commission 030402*

www.iasb.org.uk 020607 Press Release: *IASB chairman welcomes the EU's decision to adopt international accounting standards 030402*

www.redovisningsradet.se 030411

www.svd.se 020330 *Många metoder att skönmåla- fullt lagligt Cecilia Aronsson 030409*

www.stockholmsborsen.se 030411

7.4 Intervjuer

Auktoriserad revisor, *Öhrlings PriceWaterHouseCoopers, 030417*

Finansanalytiker, *Carnegie, 030415*

Finansanalytiker, *Enskilda Securities AB, 030423*

Auktoriserad revisor, *KPMG, 030507*

MEDLEM I LOKAL AKTIESPARARFÖRENING, SVENSKA AKTIESPARARFÖRENINGEN, 030509

7.5 Årsredovisningar

Telia Sonera, Årsredovisning för 2002

Stora Enso, Årsredovisning för 2002

Tele2, Årsredovisning för 2002

SCA, Årsredovisning för 2002

7.6 Övriga källor

PriceWaterHouseCoopers, *Making the change 2002*, PWC

PriceWaterHouseCoopers *2005- Ready or not 2002* PWC

Analytiker som intressent

Inledning

De nya EU-harmoniserade redovisningsstandarderna IAS/IFRS, ska implementeras av alla börsnoterade företag innan år 2005. Många företag har redan valt att byta redovisningsstandarder, till exempel Telia och Stora Enso. IAS/IFRS innebär en mer detaljerad information från företagen och skapar komplexitet vilket borde öka trycket på tydlighet. Detta borde i sin tur leda till att fler nya nyckeltal kommer att dyka upp och efterfrågas. I dagsläget använder sig många företag av vinstmått såsom ebitda, justerat resultat efter skatt med flera. Måtten kommer från USA och används mycket av speciellt telecomföretag (i Sverige bl.a. av Telia).

Frågor

Vad anser Du allmänt om den nya redovisningsstandarden? Vari kommer de stora skillnaderna ligga? Kommer de nya IAS/IFRS att försvåra eller förbättra för er analytiker? Eller kommer det bli oförändrat?

Anser Du att marknaden är förberedd för införseln av de nya reglerna? Hur kommer marknaden att ta emot/reagera på de nya reglerna? På vem anser Du att ansvaret för förberedelsen ligger? Hur fick Du reda på de nya reglerna? Anser Du dig ha fått tillräckligt med information?

Ser Du någon skillnad på de företag som idag tillämpar sig av IAS/IFRS gentemot de som ännu inte gör det? Vilka är de största skillnaderna? Varför tror Du att vissa företag redan har genomfört förändringen och andra inte (Telia – Tele2 t.ex.)?

Marianne Nivert hävdade att vinstmättet ebitda eftersöks av finansmarknaden. Vad anser Du? Är de gamla traditionella måtten typ resultat efter finansiella poster på väg bort? Kommer IAS/IFRS att uppmuntra till nya mått? Hur påverkar det er analytiker?

Analytiker i allmänhetens intresse

Inledning

Analytiker fungerar som en bro mellan företag och allmänheten och kommunikationen sker främst genom media. Analytiker får ibland kritik för att prata i termer utomstående ej förstår. Bland annat vid användningen av komplexa nyckeltal och mått.

Frågor

Anser Du att analytiker har ansvar gentemot andra intressenter? Varför presenteras inte företags och analytikers uttalanden på ett mer begripligt sätt? Ökar inte komplexiteten klyftan mellan företag och allmänhet?

En aktiesparare kommer att få svårt nog att tyda de nya årsredovisningarna. Hur kan analytikerna underlätta för spararna och analysera och presentera siffrorna på ett sätt de kan förstå?

Bilaga 1(4)
Intervjuguide – Finansanalytiker
2003-04-14

Ulrika Andersson & Frida Bergkvist
fridabergqvist@hotmail.com

Analytiker partisk eller opartisk

Inledning

Vissa ifrågasätter idag analytikers partiskhet, då många analytiker är knutna till mäklarfirmor. Intresset för dessa mäklarfirmor ligger i att sälja aktier och därmed kan analytikernas neutralitet ifrågasättas.

Fråga

Vad anser Du om detta?

Revisor som intressent

Inledning

De nya EU-harmoniserade redovisningsstandarderna IAS/IFRS, ska implementeras av alla börsnoterade företag innan år 2005. Många företag har redan valt att byta redovisningsstandarder, till exempel Telia och Stora Enso. IAS/IFRS innebär en mer detaljerad information från företagen och skapar komplexitet vilket borde öka trycket på tydlighet. Implementeringen ger ett nytt regelverk och nya sätt att revidera. Dessutom måste revisorerna ha kunskap om alla IAS/IFRS som i dagsläget skiljer sig ifrån Redovisningsrådets rekommendationer. Eftersom revisionsbyråerna även erbjuder konsultation så ställs höga krav på revisorerna att de hela tiden håller sig uppdaterade och är steget före företagen de konsulter hos.

Frågor

Hur tror Du att implementeringen av IAS/IFRS kommer att påverka revisorernas arbete? Är ni förberedda inför implementeringen? Är företagen förberedda? Hur mycket ser ni det som er uppgift att informera företagen?

Känns det som att kraven på er revisorer ökar i och med implementeringen? Både från företag och från arbetsgivaren?

Ser Du någon skillnad på de företag som idag tillämpar sig av IAS/IFRS gentemot de som ännu inte gör det? Vilka är de största skillnaderna? Varför tror Du att vissa företag redan har genomfört förändringen och andra inte (Telia – Tele2 t.ex.)?

Anser Du att risken för kreativ redovisning minskar i och med att IAS /IFRS kräver en så pass detaljerad information? Vilka ytterligare konsekvenser tror Du att implementeringen kommer att medföra? För aktieägarna och analytikerna till exempel.

Revisor i allmänhetens intresse

Inledning

Revisorer fungerar som en bro mellan företag och ägare och kommunikationen sker främst genom årsredovisningen. Enron-skandalen innebar att revisorerna fick ett sämre anseende. ISA- International Standards on Auditing, är ett projekt drivet i FARs regi och ska leda till att få en modern svensk redovisningsstandard som överensstämmer med de internationella standarderna.

Frågor

Kan implementeringen av IAS/IFRS komma att påverka revisorernas anseende på något sätt, tror Du?

Det blir en ökad informationsmängd som presenteras, vad tror Du det kommer att ha för effekter på de olika intressenterna?

Innebär den nya revisionsstandarden (ISA) en förbättring eller försämring av revisionen, tror Du?

Bilaga 2(4)
Intervjuguide – Revisorer
2003-04-14

Ulrika Andersson & Frida Bergkvist
fridabergqvist@hotmail.com

Anser Du att det finns en svårighet i att både vara revisor och konsult (rollkonflikt)?
Kommer förhållandet mellan de två rollerna att förändras i och med implementeringen?

Aktiesparare som intressenter

Inledning

De nya EU-harmoniserade redovisningsstandarderna IAS/IFRS, ska implementeras av alla börsnoterade företag innan år 2005. Många företag har redan valt att byta redovisningsstandarder, till exempel Telia och Stora Enso. Målgruppen för redovisningen är att informera aktiesparare och investerare om ett företags resultat och framtid. IAS/IFRS innebär en mer detaljerad och mer komplext presenterad information från företagen.

Frågor

Har Du någon kännedom om nya redovisningsstandarderna? Vad känner Du till om de nya redovisningsstandarderna IAS/IFRS? Anser Du dig vara förberedd inför den? Är det viktigt, anser Du, för er aktiesparare att vara införstådda i dessa nya regler? Hur väl känner Du som aktieägare till redovisning över huvudtaget? Hur fick Du reda på de nya reglerna? Anser Du dig ha fått tillräckligt med information?

Har Du någon uppfattning om hur den nya redovisningsstandarderna kommer att påverka aktiesparare, företag osv.? Vari kommer de stora skillnaderna i så fall ligga? Kommer de nya IAS/IFRS att försvåra eller förbättra för er aktiesparare? Eller kommer det bli oförändrat?

Anser Du att marknaden i stort är förberedd för införelsen av de nya reglerna? Hur kommer marknaden att ta emot/reagera på de nya reglerna? På vem anser Du att ansvaret för förberedelsen ligger?

Ser Du någon skillnad på de företag som idag tillämpar sig av IAS/IFRS gentemot de som ännu inte gör det? Vilka är de största skillnaderna? Har Du någon uppfattning om varför vissa företag redan har genomfört förändringen och andra inte (Telia och inte Tele2 t.ex.)?

Aktiesparare som informationsmottagare

Inledning

Aktiespararna får sin information främst ifrån årsredovisningar som granskas av revisorer. De får även information från analytiker, via media, som värderar företagen.

Frågor

Anser Du att kommunikationen från analytiker, företag och revisor fungerar på ett tillfredsställande sätt? Känner Du att den information Du får från olika håll är tillförlitlig?

Vilken typ av information saknar Du som aktiesparare? En aktiesparare kan få svårt att tyda de nya årsredovisningarna. Hur skulle Du vilja att informationen från företaget Du har intressen i presenteras specifikt för dig?

Bilaga 4(4) Sammanställning IAS

Nedan följer en presentation av några utvalda IAS-regler. Vi har valt att endast presentera de regler som skiljer sig från Redovisningsrådets rekommendationer eller som saknar motsvarighet i svensk lagstiftning. Trots att det har kommit nya EU-anpassade rekommendationer från Redovisningsrådet så motsvaras de inte alltid till fullo av en IAS. Detta beror på att IAS-regelns utformning ej följer ÅRL. Redovisningsrådet kan ju inte ge ut en rekommendation som saknar lagfäste i Sverige.

IAS 1 Presentation av Financial Statement

Det saknades en motsvarighet till IAS 1 i svenska rekommendationer fram till januari 2003 då RR 22, *Utformning av finansiella rapporter*, trädde i kraft. Likheterna är många och de större skillnaderna vi ser krävs av IAS än av RR/ÅRL är att mer information ska lämnas bland annat vad gäller eget kapital.

IAS 2 Inventory

Motsvarigheten finns i RR 2, *Redovisning av varulager*. Största skillnaden är att IAS 2 tillåter LIFO-värdering, vilket inte tillåts enligt RR 2. Vidare tillåts marknadsvärdering av vissa tillgångar i IAS 2 med hänvisning till IAS 41, *Agriculture*. Ytterligare en skillnad är att valutakursförluster av betydande karaktär som uppstår vid betalningstillfället får inräknas i anskaffningsvärdet för varan enligt IAS 2.

IAS 7 Cash flow Statements

Motsvaras av RR 7, *Kassaflöden*. RR 7 tillåter redovisning av kassaflöden på två sätt, direkt och indirekt metod. IAS 7 förespråkar endast redovisning genom den indirekta metoden, då den ses underlätta för bedömning av framtida kassaflöden.

IAS 8 Net Profit or Loss for the Period, Fundamental Errors and Changes in Accounting Policies

Motsvarigheterna finns i RR 4, *Redovisning av extraordinära intäkter och kostnader* samt RR 5, *Redovisning vid byte av redovisningsprincip*. Skillnaden består främst i att då byte av redovisningsprincip sker anger RR 5 endast en redovisningsmöjlighet, IAS anvisar emellertid två stycken.

IAS 11 Construction Contracts

Ämnet behandlas i RR 10, *Entreprenader och liknande uppdrag*. Skillnaden ligger här i beskattningsfrågor. Den svenska Inkomstskattelagen har särskilda bestämmelser för beskattning av vissa typer av uppdrag och andra krav ställs därmed på redovisningen.

IAS 12 Income Taxes

Motsvarigheten finns i RR 9, *Inkomstskatter* och överensstämmer med IAS förutom vad gäller uppskjutna skatter. Där finns en liten undantagsklausul i den svenska rekommendationen vid rena substansförvärv som saknar motsvarighet i IAS 12. Vidare kräver IAS 12 mer uppdelad information angående obeskattade reserver än vad RR 9 gör.

IAS 15 Information Reflecting the Effects of Changing Prices

I dagsläget saknas det rekommendationer inom detta område.

IAS 16 Property, Plant and Equipment

Motsvaras av RR 12, *Materiella anläggningstillgångar*. Överensstämelsen är god med undantag för vissa avgränsningar och definitioner. Bland annat anger IAS 16 en alternativ metod för att fastställa anskaffningsvärdet som saknar motsvarighet bland de svenska rekommendationerna. Vidare möjliggör IAS 16 att redovisa materiella anläggningstillgångar till verkligt värde i vissa fall. Detta är inte tillåtet enligt RR 12 till följd av ÅRL.

IAS 17 Leases

RR 6:99, *Leasing*, heter rekommendationen från Redovisningsrådet. RR 6:99 har ett undantag angående finansiell leasing i juridisk person som saknar motstycke i IAS 17, annars följs de båda åt.

IAS 18 Revenue

Motsvarigheten heter RR 11, *Intäkter* och överensstämmer väl med IAS 18 med undantag för de fall där Inkomstskattelagens särskilda regler sätter in.

IAS 19 Employee Benefits

Under 2002 gav Redovisningsrådet ut RR 29, *Ersättning till anställda*, som väl stämmer överens med IAS 19 med undantag för behandling av pensionskostnaders och pensionsskulders redovisning i balans- och resultaträkning. Detta behandlas istället i FAR nr 4, *Redovisning av pensionsskuld och pensionskostnad*. Skillnaderna består i redovisningen av förmånsbestämda pensionsplaner.

IAS 20 Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance

År 2003 trädde RR 28, *Statliga stöd*, ikraft. Rekommendationen överensstämmer med IAS 20. Innan gällde BFN R 5, vilken ej tillåter att redovisa ett erhållet stöd som intäkt under tillgångens nyttjandeperiod vilket tillåts av IAS 20.

IAS 21 The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates

Motsvaras av RR 8, *Redovisning av effekter av ändrade valutakurser*. Skillnaderna består bland annat av redovisningen av kursdifferenser och redovisning av verksamheter i hyperinflationsländer. Dessutom innehåller IAS 21 en redovisningsprincip som saknar motsvarighet i RR 8. Principen innebär att man får räkna in kursförluster i tillgångens anskaffningsvärde.

IAS 22 Business Combinations

Motsvaras av RR 1:00, *Koncernredovisning*. Skillnaderna består av att negativ goodwill får enligt IAS 22 redovisas som en avdragspost på balansräkningens tillgångssida. Enligt RR 1:00 ska det redovisas som en avsättning på skuldsidan. Vidare krävs omräkning av alla dessa förvärv efter år 1995 av IAS, från RR 1:00 är detta inget krav, men det uppmuntras. Vid omvända förvärv ska koncernredovisningen upprättas med synsättet att det stora företaget förvärvar det lilla, fast det egentligen är tvärtom. RR 1:00 tillåter ej detta då det saknar lagrum i ÅRL.

IAS 23 Borrowing Costs

Behandlas av RR 21, *Lånekostnader*. De skiljer sig åt genom ett undantag i RR 21, att lånekostnader i vissa fall kan redovisas som en kostnad i resultaträkningen även om redovisningsprincipen säger att de ska ingå i tillgångens anskaffningsvärde.

IAS 24 Related Party Disclosures

Under år 2002 trädde RR 23 i kraft, *Upplysningar om närstående*. IAS 24/RR 23 stämmer väl överens och jämfört med tidigare svensk redovisning kom RR 23 att innebära att mer omfattande upplysningar krävdes.

IAS 27 Consolidated Financial Statements and Accounting for Investments in Subsidiaries

RR 1:00, *Koncernredovisning*, behandlar detta ämne och skillnaden består i att enligt IAS 27 kan man redovisa sina andelar i dotterbolag genom anskaffningsmetoden, kapitalandelsmetoden eller till verkligt värde. RR 1:00 tillåter, till följd av ÅRL, endast anskaffningsmetoden.

IAS 28 Accounting for Investments in Associates

Redovisning av intresseföretag behandlas av RR 13, *Intresseföretag*. Återigen består skillnaden i att RR 13 tillåter endast redovisning av andelar i intresseföretag enligt anskaffningsvärdemetoden, medan IAS 28 även tillåter kapitalandelsmetoden samt till värdering till verkligt värde.

IAS 29 Financial Reporting in Hyperinflationary Economies

I dagsläget saknas en motsvarig rekommendation från Redovisningsrådet. I RR 8, *Redovisning av effekter av ändrade valutakurser*, finns dock vissa anvisningar angående redovisning i länder med hyperinflation.

IAS 30 Disclosures in the Financial Statements of Banks and Similar institutions

Bankers redovisning regleras i dagsläget av *Lagen om årsredovisningar i kreditinstitut och värdepappersföretag* samt föreskrifter och allmänna råd från Finansinspektionen. Rekommendationer från Redovisningsrådet saknas alltså.

IAS 31 Financial Reporting of Interests of Joint Ventures

Behandlas av RR 14, *Joint ventures*. De två stämmer väl överens, undantaget att enligt IAS 31 kan en investerare (delägare utan bestämmanderätt) i sin koncernredovisning redovisa sina andelar till verkligt värde. RR 14 rekommenderar anskaffningsmetoden.

IAS 32 Financial Instruments: Disclosure and Presentation

Under år 2002 kom RR 27, *Finansiella instrument: Upplysningar och klassificering*, som baseras på IAS 32 med följande undantag: IAS 32 tillåter redovisning av vissa preferensaktier som skuld och aktieutdelningen som räntekostad. Det är oförenligt med ÅRL. RR 27 tillåter i vissa fall kvittning av finansiella instrument, vilket ej är tillåtet enligt IAS 32. Dessutom fastställs verkligt värde utan avdrag för försäljningskostnader enligt IAS 32. Enligt RR 27 fastställs verkligt värde *med* avdrag för försäljningskostnader.

IAS 33 Earnings per Share

Motsvaras av RR 18, *Resultat per aktie*. Vid utspädningseffekt då teckningskursen innebär att teckningslikviden är lägre än aktiernas verkliga värde, skall likviden nuvärdesberäknas enligt RR 18. Det anges ej i IAS 33.

IAS 38 Intangible Assets

Behandlas av RR 15, *Immateriella tillgångar*. Skillnaderna består i att då IAS 38 tillåter två olika metoder för värdering av immateriella tillgångar, anskaffningsvärdering samt till verkligt värde tillåter RR 15 endast den första. Både IAS 38 samt RR 15 kräver att utvecklingskostnader skall tas upp som tillgång om vissa kriterier är uppfyllda. Enligt ÅRL behövs detta inte dock göras i redovisningen för juridisk person. Dessutom skall man enligt RR 15 och ÅRL ge skäl till de fall avskrivningstiden överstiger fem år.

IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement

Någon generell rekommendation om värdering av finansiella instrument saknas i dagsläget. Men enligt ÅRL skall finansiella tillgångar tas upp till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde. IAS 39 kräver dock marknadsvärdering av vissa finansiella instrument. Det krävs också att derivatinstrument tas upp i balans- och resultaträkningen.

IAS 40 Investment Property

Motsvaras av RR 24, *Förvaltningsfastigheter*, med undantag för att RR 24 inte tillåter redovisning av förvaltningsfastigheter till verkligt värde, vilket tillåts av IAS 40.

IAS 41 Agriculture

Saknar motsvarighet i svensk redovisning. Enligt ÅRL skall dock Lägsta värdets princip gälla för värdering av omsättningstillgångar. IAS 40 innebär dock att biologiska tillgångar skall värderas till verkligt värde, med avdrag för försäljningskostnader.

Analys

Fråga

Ska vi ha med tex. IAS 41 osv. samt om bankers redovisning när vi inte ens behandlar detta???

